

MARK

LETO XXXI / ŠTEVILKA 7, JULIJ 1999 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENIJA

KOROŠKO POLETJE

HUBERT DOLINŠEK, dipl. inž. gozdarstva

1. SKUPŠČINA DELNIČARJEV DELNIŠKE DRUŽBE GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC D.D.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec se je lastninsko preoblikovalo po zakonu in programu, za katerega smo dobili soglasje Agencije za prestrukturiranje in privatizacijo.

2. aprila 1998 smo našo delniško družbo vpisali v sodni register.

Do prve skupščine delničarjev je podjetje vodila začasna uprava pod nadzorom začasnega nadzornega sveta.

20. julija 1999 je zasedala prva skupščina delničarjev Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d., ki ji je predsedoval gospod Jože Logar, sodelovala pa je še notarka gospa Sonja Krajeva. Za računalniško obdelavo je skrbel predstavnik firme IXTLAN iz Ljubljane.

Na skupščini so sodelovali posamezni delničarji in pooblaščenici, ki so jih posamezniki pooblastili, da so v njihovem imenu glasovali za predložene sklepe. Udeležba je bila 85%.

Skupščina je sprejela poslovnik o delu in informacijo o poteku lastninskega preoblikovanja podjetja. Prisotni so bili seznanjeni tudi z rezultati poslovanja od 1993 do 1999 in sprejeli sklepe o pokrivanju izgub in razporeditvi dobička. Izbrali so tudi podjetje ITEO Ljubljana za revidiranje računovodskih izkazov za 1999 leto.

Skupščina je izvolila stalni nadzorni svet, ki ima štiriletni mandat.

Izvoljeni so bili: Rado Krpač
Rudi Raizer in
Zmago Zakrajšek.

Svet delavcev pa je v nadzorni svet podjetja imenoval:

Branka Arla in
Ernesta Rutarja.

Vsem izvoljenim članom novega nadzornega sveta iskreno čestitamo in jim želimo uspešno opravljanje odgovornega dela pri nadziranju poslovanja Gozdnega gospodarstva v prihodnjih štirih letih.

Nadzorni svet bo izvolil predsednika in imenoval direktorja podjetja za prihodnji petletni mandat.

Pričakujemo, da se bodo odnosi Gozdnih gospodarstev s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov uredili in da bodo s tem dani pogoji za uspešno gospodarjenje našega podjetja.

Foto: Franc Jurač in Marija Jamnik

RAZPRAVA NA PRVI SKUPŠČINI GOZDNEGA GOSPODARSTVA

IDA ROBNIK

Prva skupščina Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d. je bila v torek, 20. julija v prostorih hotela Kompas Slovenj Gradec. Bila je zelo dobro pripravljena in je potekala brez posebnih zapletov zelo hitro in učinkovito. O nekaterih točkah dnevnega reda so prisotni glasovali prez posebne razprave, nekaj vprašanj in pomislekov pa je bilo postavljenih pri točki o lastninskem preoblikovanju podjetja, o rezultatih poslovanja in pod zadnjo točko vprašanja in pobude.

Eno izmed vprašanj je bilo zakaj je postopek lastninskega preoblikovanja potekal tako dolgo. Vodstvo podjetja je lastnike seznanilo, da je podjetje moralo izpolniti določene pogoje, da je sploh lahko pristopilo k lastninskemu preoblikovanju kot so: delitev premoženja bivšega podjetja na zadruge, Republiko Slovenijo za Zavod za gozdove in Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec ter prenos vseh kmetijskih zemljišč in gozdov v last Republike Slovenije. Podjetje je vpisano v sodni register kot delniška družba 2. aprila 1998.

Vprašanje o pokrivanju in višini izgub v preteklih letih je vodstvo komentiralo, da so pogoji gospodarjenja v letih od 1993 do 1998 nihali. V prvem obdobju je imelo podjetje negativne postavke zaradi bremen od prej, ko smo gospodarili v skupnem podjetju Lesna, na rezultate pa je bistveno vplivalo tudi neplačevanje kupcev. Za pokrivanje izgub iz preteklih let smo koristili rezerve, ki jih je v osnovni vrednosti premoženja še vedno toliko, da je vrednost delnice na dan 20. 7. 1999 2.700 SIT, revalorizirana vrednost pa bi dosegla višino le 2.100 SIT. To pomeni, da je v vrednosti vsake delnice če 600 SIT rezervnega denarja in nerazporejenega dobička.

Pred volitvami članov nadzornega sveta je bilo postavljeno tudi vprašanje, ali so predlagatelji preverili, če kandidati izpolnjujejo vse pogoje iz statuta. Na to vprašanje pa na skupščini nihče ni odgovoril.

Pod zadnjo točko je skupščina sprejela pobudo, naj bodo vodstvo posveti več pozornosti pridobivanju del v privatnih gozdovih saj delodajalci z neprijavljenimi delavci v gozdovih ne bi smeli prevzemati del. Pri tem bi se morale vključiti tudi inšpekcijske službe in vsi tisti, ki so odgovorni za pravni red na področju delovnih razmerij. Tako bo imela delniška družba Gozdno gospodarstvo več možnosti za uspešno poslovanje.

Postavljeno je bilo tudi vprašanje, zakaj skupščina ni odločala o izločitvi poslovne enote Granje iz Gozdnega gospodarstva in kako bo Kograd IGM nadomestil Gozdnemu gospodarstvu izpad dohodka zaradi tega. Na koncu pa je bil sprejet še predlog, naj novi nadzorni svet obvesti delničarje v roku 100 dni o ukrepih za izboljšanje poslovanja, skupščina pa naj se skliče spet po šestih mesecih. ▲

1. Z leve: Direktor Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d. Hubert DOLINŠEK, delovni predsednik skupščine Jože LOGAR in notarka Sonja KRALJ.

2. Udeleženci 1. skupščine Gozdnega gospodarstva d.d.

3. Za štetje glasov na prvi skupščini sta skrbela Jani PIRNAT in mladi predstavnik iz podjetja IXTLAN.

1

2

3

MOŽNOSTI IN PERSPEKTIVE RAZVOJA TURIZMA V GOZDNEM PROSTORU

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž. gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Turistična zveza Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije sta tudi letos pripravila posvetovanje z naslovom "Možnosti in perspektive razvoja turizma v gozdnem prostoru". Na Mašunu smo se zbrali gozdarji, turistični delavci in lastniki gozdov 16. junija letos. Namen posvetovanja je bil oceniti, kakšne so aktivnosti v slovenskem gozdnem prostoru, kakšne so omejitve in vzpodbude turističnih ponudb v gozdu. Ovrrednotiti je potrebno funkcijo raznih objektov (ceste, učne poti, gozdarske kočice itd.) Turistična dogajanja in ponudbe morajo biti v gozdnem prostoru načrtovana in okolju prijazna. Turizem v gozdu ne sme biti masiven. Obiskovalce naših gozdov je potrebno usmerjati in voditi, še posebno pa izobraževati. V gozdnem prostoru vse bolj agresivno silijo razne slabo poučene kvaziprimitivne agencije, katere vabijo rekreacijske željne turiste na masovno nabiranje raznih zdravilnih rastlin in gob, prireajo nove oblike agresivnega športa - vožnjo z motorji po brezpotju, organizirajo masovne veselice in podobno. Gozdarji s svojim znanjem obvladujemo gozdni prostor, zato nam ne sme biti vseeno, kaj se dogaja pod krošnjami gozdnega drevja. Javnost nas vse bolj pogreša, še posebno v času prostih dni oziroma dopustov, ko je naval turistov v turistično zanimive gozdne komplekse zelo velik. Poglešajo tudi službo, ki bo na terenu bolj informativno, kontrolirala in kaznovala posameznike, ki povzročajo škodo v naravi. Vse bolj je potrebno osveščati javnost. Za vse te dejavnosti pa je potreben denar, kajti od dobre volje in idealizma se težko živi.

Na posvetovanju smo poslušali številna predavanja. Gozarka Špela Habič iz območne enote Postojna nas je seznanila o ljudeh v gozdovih pod Snežnikom. Snežniška planota je slabo naseljena, vendar se v turistični sezoni dnevno (konec tedna) pripelje na Mašun in Sviščaka 800 do 1200 obiskovalcev. Vse večje število turistov vpliva negativno na okolje. Več je obiskovalcev, več je smeti in hrupa. Zato

Na otvoritvi so nam zaigrali mladi muzikanti iz Ilirske Bistrice.

Foto: Gorazd Mlinšek ▲ ▼

je nujno potrebno izločiti predele gozdov, kjer so mirne cone. V teh predelih gozda kolesar in motoriziran turist nimata kaj početi. Za obiskovalca je potrebno pripraviti urejene gozdne poti. Pod Snežnikom je zelo obiskana gozdna učna pot Mašun, na dan posvetovanja pa so gozdarji javne gozdarske službe in predstavniki lokalne skupnosti iz Ilirske Bistrice otvorili novo učno pot Sviščaki.

Evropski alpski prostor obišče letno 100 milijonov obiskovalcev, v tem prostoru pa živi samo nekaj 10.000 ljudi. Martin Šolar iz Triglavskega narodnega parka se je v svojem prispevku spraševal, kakšna vrsta rekreacije je primerna v zavarovanih območjih. V gorskem svetu pod Triglavom se pojavljajo nove oblike rekreacije - jadrnanje s padali, motokros, motorne sani, ki so v zadnjem času zelo nasilne. Potrebno je narediti premik pri prostorskem načrtovanju. Najprej je potrebno varovati gozdne ekosisteme, nato pa poskrbeti za rekreacijo brez škode. Samo tako bomo ohranili prijeten pester gozdnat prostor. Vse bolj postaja turistično zanimiva Logarska dolina, kjer so organizirano stopili skupaj kmetje iz te doline in ponudili turistom razne turistične dejavnosti. V Logarski dolini je najbolj

zaželjeno pohodništvo. Domačin Avgust Lenar nam je predstavil naravoslovno etnografsko pot po Logarski dolini. Razvoj turizma naj sloni na preteklosti, turistična ponudba pa naj bo razpršena. Letno obišče to alpsko dolino 100.000 obiskovalcev.

Zelo obiskana je tudi gorska planota Pokljuka. Na zanimiv način je razmišljal o turističnem navalu na Pokljuko gozdar Lojze Budhovič. Poključki gozd ima številne funkcije, ki pa so zaradi masovnega obiska že obremenjene. Opozoril je na težave na poključki planoti - še nerešeno lastništvo gozdov, različni interesi dveh občin, težave s pašo v gozdu, nekontrolirano zaraščanje negozdnih površin, nemir zaradi pretirane uporabe helikopterjev itd.

Korošcem je manj znana trnovska planota Trnovski gozd. Tudi v ta gozdni kompleks se povečuje obisk iz Nove Gorice, Postojne, Ljubljane in Litije. Edo Kozorog (OE Tolmin) nam je predstavil tudi gozdno učno pot s 17 točkami.

Dani Oblak, gozdar iz OE Sežana pa ugotavlja, da je največji rekreacijski utrip v severno primorskih mestnih gozdovih eno uro pred kosilom.

Naj zaključim turistično gozdarsko razpredanje z nekaterimi zaključnimi ugotovitvami posve-

Znak učne poti Sviščaki - po njej se sprehajajo tudi medvedje.

tovanja. Gozd ne rabi turizma, turizem rabi gozd. Gozdarji imamo ideje in znanje o gozdu, turistični delavci pa ne izkušeni. Potrebno je medsebojno sodelovanje ob urejenem financiranju. Pri načrtovanju turističnih ponudb v gozdnem prostoru morajo sodelovati poleg strokovnih gozdarskih in drugih služb tudi lastniki gozdov.

Morda bodo upošteevane navedene ugotovitve tudi pri načrtovanju turizma v koroškem gozdnem prostoru, ki pa ne sme potekati lokalno omejeno ampak regijsko - drugače bomo pozabljeni!▲

USPEŠNO 7. SREČANJE UPOKOJENIH GOZDARJEV

IDA ROBNIK

Klub upokojenih koroških gozdarjev je tudi letos pripravil srečanje za svoje člane, ki je bilo 9. julija pri Dulerju na Selah. Med deseto in enajsto uro dopoldan so napolnili vse prostore Dulerejeve gostilne in predsednik društva Jože Logar je zadovoljno vsakemu stisnil roko. Srečanja so se tudi letos udeležili gostje iz Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec in Zavoda za gozdove. Razpoloženje je bilo prešerno že ob zbiranju in ga tudi slabo vreme ni moglo skaliti.

Tudi za letošnje srečanje je upravni odbor kluba pripravil program. Po uvodnem pozdravu predsednika društva je spregovoril direktor Gozdnega gospodarstva Hubert Dolinšek, ki je upokoјence seznanil s postopki

1,2. Udeleženci srečanja upokojenih koroških gozdarjev.

3. Jože Logar, predsednik Kluba upokojenih koroških gozdarjev.

4. Direktor Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec d.d. je med drugim dejal, da se bo kmalu včlanil v njihov klub.

5. Karel Zagorc, predstavnik Zavoda za gozdove Slovenije je predstavil delo zavoda.

6. Mojca Arbajter iz Mežice, je s kratkim skečem, ki ga je sestavila sama, razvedrila poslušalce.

lastninjenja podjetja in o pripravah na prvo skupščino Gozdnega gospodarstva. Tistim, ki so solastniki podjetja je tudi povedal, da bodo lahko konec leta že trgovali s svojimi delnicami. Delo Zavoda za gozdove na območju Koroške pa je predstavil Karel Zagorc.

V kulturno zabavnem delu programa so najprej nastopile pevke pevskega zbora Gorna iz Mežice, ki jih vodi in spremlja na citre Mari Dretnik. Svoj bogat pevski program so dopolnile s kratkimi skeči na temo upokoјencev, ki jih sestavljajo in izva-

jajo same. Do dobra so razgrele občinstvo in prvi pari so se takoj zavrteli ob zvokih muzikantov Božank, ki so zabavali občinstvo do poznih popoldanskih ur. Seveda pa na mizah ni manjkalo dobre hrane in pijače.

Vsakoletno srečanje pa ni edina oblika druženja in skrbi kluba za svoje kolege. V okviru svojega programa dejavnosti poverjeniki tudi obiskujejo starejše in onemogle med letom, letos pa so bili še posebej aktivni pri pripravah na skupščino Gozdnega gospodarstva. ▲

FRANJO ŠTERN ZAKLJUČIL ŠTUDIJ

JANKO MIKELN, dipl.inž. gozdarstva,

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

Konec aprila 1999 je študij na biotehniški fakulteti na oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, zaključil sodelavec Franjo Stern, inž. gozdarstva.

V višješolski diplomski nalogi z naslovom "Gospodarski načrt za Jakšetovo gozdno posest" je opisal zgodovino in sedanje stanje kmetije, stanje gozda in zastavljene cilje za gospodarjenje z gozdom ter ukrepe, ki bodo lastniku kmetije pomagali do uresničitve zastavljenih ciljev na kmetiji.

Čestitamo!

D R E V E S N I P O S E B N E Ž I

ZDRAVKO MIKLAŠIČ, inž. gozdarstva,

Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

Mislinjsko Pohorje poznamo predvsem po obširnih umetno snovanih monokulturah smreke. Kljub temu pa najdemo v teh gozdovih prave drevesne orjake. Večji del teh dreves so ostanki nekdanjih naravnih gozdov jelke, bukve in smreke, nekatera pa so nekoč krasila pohorske kmetije.

Tako najdemo ob sami kamionski cesti Skrvlovnik - Kotniška dve taki drevesi.

V gozdu, last Terezije Uršej, "na Javhovem" ob kamionski cesti stoji lipa, ki je po pripovedovanju lastnice nekoč rasla na pašniku, danes pa stoji sredi gozda.

Obseg te lipe ne spada med največje (375 cm), njena višina (34m) pa je zavidljiva, saj jo sestoji sili k višinski rasti in je v primerjavi z lipami, ki rastejo na prostem, izredno visoka.

Okrog 1000 metrov vstran v oddelku 49 D, last Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, pa stoji mogočna jelka. Glede na to, da to drevo do sedaj ni imelo posebnega imena, jo bom imenoval

"Kotniška jelka", po lokalnem imenu, ki ga gozdarji uporabljamo za to širše območje. Njen obseg je 344 centimetrov, v višino pa meri 41 metrov. S svojimi dimenzijami spada med največje jelke na Pohorju, njena vitalnost pa daje upanje, da bo presegla do sedaj največjo "Marovtovo jelko".

Povedati je treba, da sta bili obe drevesi leta 1969 že označeni za posek, saj sta stali na trasi bodoče ceste. Mislinjski gozdarji pa so znali speljati cesto tako, da drevsi niso poškodovali in sta še danes zelo vitalni in zdravi.▲

"Kotniška jelka" (Abies Alba)

"Jauhova malolistna lipa" (Tilia cordata) Foto.: Zdravko Miklašič ▲▼

DAN DOŽIVETIJ V VUZENICI

GORAZD MLINŠEK, dipl.inž. gozdarstva, **Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec**

V gozdu vedno doživljaš lepe stvari, kadar se z zanimanjem sprehajaš pod krošnjami njegovih dreves. Če pa imaš pri sebi kakšno literaturo, morda vodnik po učni poti in prijetno gozdarko ali gozdarja, ki ti pomaga odkrivati prijetne skrivnosti gozdnega prostora, so tvoja doživetja še lepša.

Tudi letos so se krajanje Vuzenice odločili, da pripravijo svoj dan doživetij. 20. junija so se v atriju župnišča v Vuzenici dogajale same prijetne stvari, zabeležene z najrazličnejšimi kulturnimi prireditvami.

Kulturni program vuzeniške občine smo s svojim deležem obogatili tudi gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije, še posebej pa gozdarji krajevne enote Radlje.

Letošnji dan doživetij je tudi uradni rojstni dan gozdne učne poti Pistrov grad. Vuzeničani se že vrsto let sprehajajo po znani sprehajalni poti na Pistrov grad, do cerkve sv. Marije na Kamnu in lepe Slomškove kapele ter romarski poti nad železnico do Vuzenice.

Danes pa je ta pot še bolj zanimiva. Po njej so se odpravili gozdarji in jo opremili z opisnimi tablami in smerokazi. Uresničili so dolgoletne želje svojega sodelavca Toneta Jeznika, da bi mimo Pistrovega gradu uredili gozdno učno pot. Tone je vneto sodeloval pri nastajanju učne poti, gozdarka Zdenka Jamnik pa je ob pomoči sodelavcev napisala prijeten vodnik po kulturno zgodovinski in naravoslovni poti. Učne poti so veseli vsi krajanje Vuzenice, še posebno pa občinski možje, saj je občina Vuzenica dobila novo turistično ponudbo.

Da je pot lepo urejena, vodnik pa lično uporaben, je s finančnim prispevkom pripomogla tudi občina Vuzenica. Zato je na otvoritveni slovesnosti sodeloval župan Miran Kus, ki se je tudi z gozdarji veselil nove gozdne učne poti. Prijetno je bilo slišati pohvalne besede Zavoda za gozdove Andreja Kermavnerja. Lepo je, da vidi, kaj delamo gozdarji na terenu. Kakšne so prijetnosti in težave pri nastanku nove učne poti in vzdrževanju le-te, nas je poučil namestnik vodje

Blaže in Nežika sta nas popeljala v učne Slomškove čase.

območne enote Slovenj Gradec Drago Zagorc.

Gozdarji imamo veliko idej, kako osveščati javnost, samo denarja je malo.

Prijetne trenutke smo doživljali obiskovalci otvoritve učne poti ob poslušanju lepih pesmi, katere nam je prepeval Komorni zbor Vuzenica. V tem zboru prepeva-

Na začetku poti pri Viherjevi domačiji.

jo družno pevke iz Radelj in pevci iz Prevalj. Učenci osnovne šole iz Vuzenice pa so nam zaigrali in predstavili, kako sta se učila Blaže in Nežika v Slomškovih časih.

Lepo vreme, še posebej pa prijeten sprejem in postrežba z domačimi dobrotami Viherjeve Katice, kjer se prične vuzeniška gozdna učna pot, so pripomogli, da smo se dobre volje podali na več kot 4 km dolgo pot. Prijetna so bila razglabljanja o gozdu in

Preden se podaš po gozdni učni poti Pistrov grad, si dobro oglej opisno tablo.

Foto: Gorazd Mlinšek

zgodovinskih dogodkih ob učni poti iz ust Zdenke, Toneta in ostalih domačinov.

Veliko zanimivega nam je povedal gospod Ovčar, ki že vrsto let skrbi za pot nad Vuzenico. Tudi pri ureditvi gozdne učne poti Pistrov grad je sodeloval in je prostovoljno porabil veliko prostih ur. Za njegov trud se mu v imenu gozdarjev javne gozdarske službe lepo zahvaljujem, zahvala pa velja tudi vsem ostalim, ki so sodelovali pri nastanku te poti.

Vsaka učna pot mora imeti skrbnika. Če na njej ni vodičev in obiskovalcev, je taka pot "mrtva" pot. Življenje na gozdni poti je treba doživljati.

Vsak je po svoje doživljal sprehod po učni poti mimo Pistrovega gradu. Še se bo potrebno podati po njej, še posebno z najmlajšimi, da bomo skupaj spoznavali prebivalce gozda in življenje v njem - pa čeprav po polžje. Več si boš vzel časa za pot, bolje jo boš spoznal. ▲

NARAVOSLOVNI DAN V DREVESNICI

MARKO OBRETAN, 2.r. OŠ Strojna

Naš gozdar, gospod Hudrap nas je peljal v drevesnico Omorika. Nahaja se na Zgornji Muti. Gospa Marina, vodja drevesnice, nam je povedala, da gojijo listnate in iglaste vrste dreves. Izmed iglavcev imajo: smreko, jelko, bor, macesen in še kaj. Med listavci pa gojijo javor, jesen, hrast, gaber in druge. Potem smo si ogledali okrasne grme in drevesa. Videli smo tudi hladilnico, kjer so bile sadike v vrečah. Tam so bile zato, ker še niso smele rasti. Potem nam je gospa Marina pokazala, kako male so mladice po enem letu rasti. Po enem letu jih presadijo na drugo njivo, zato da imajo dovolj prostora za rast. Potem jih dajo v hladilnico, kjer čakajo na pogozdovanje.

Nazadnje smo prosili gospo Marino, da nam da omoriko, ki smo jo nato posadili v travo ob šoli.

Naravoslovni dan je bil lep in zanimiv, najbolj všeč pa mi je bilo, ko smo dobili omoriko in, ko smo se sprehajali po hladilnici. ▲

NOV MOST V SONČNE ZAVRŠE

PRIMOŽ AREH, inž. gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Mislinja

Star most med neurjem.

Foto.: Primož Areh

Nov most, strojnik Oto Mlakar in avtoprevoznik Stanko Praprotnik - Hitri.

V zadnjih letih so nad zaselkom Završe večkrat divjale hude nevihte, ki so za sabo puščale uničene ceste in poplavljenе travnike. Ogromne količine vode se stekajo v nedolžne potočke. Tako tudi miren potoček Mevlja ob hudi uri preraste v pravi hudournik. Potok ima namreč veliko vodozbirno področje. Na svoji poti navzdol poplavlja travnike, ceste, mostove in domačije. Prav zaradi teh nevšečnosti se je v lanskem letu začelo z načrtnim urejanjem celotne struge potoka. Glavnino del opravljajo delavci iz podjetja za urejanje hudournikov. Že več let pa smo delavci Zavoda za gozdove Slovenije opozarjali na neprimeren most, ki omogoča domačinom v Sončnih Završah lažji in varnejši dostop v dolino. Tako smo v

letošnjem letu skupaj z občino Mislinja ter strokovnjaki iz GG Gradnje pripravili ustrezne predračune in načrte ter pričeli z gradnjo mostu v spomladanskih mesecih. Občina Mislinja je prispevala polovico vseh potrebnih sredstev, ostali denar pa smo pridobili iz sredstev, ki so namenjena vzdrževanju objektov na gozdnih cestah. Sama dela so potekala dokaj hitro in strokovno. Nastal je most, ki se odlično vklaplja v naravno okolje. Zgrajen je namreč iz kombinacije kamna in betona. Most je bil končan že v prvi polovici junija. Takšen objekt sicer ne pomeni veliko v celotni infrastrukturi gozdnih prometnic na območju občine Mislinja, je pa velik doprinos za lažje premagovanje vsakodnevnih tegob domačinov Sončnih Završ. ▲

SO KMETJE, KI ŽIVIJO V TEŽJE PRIDELOVALNIH POGOJIH PRED PROPADOM ?

MATEJ SKRIVARNIK, inž. kmetijstva

Na to vprašanje bi večina kmetov pritrdilno odgovorila. Za visokogorske kmetije je značilno, da se razlikujejo od nižinskih kmetij. Nimajo njivskih površin, imajo le pašnike in travnike. Strma pobočja, kjer je strojna obdelava nemogoča, izkoriščajo za pašo, krmo iz travnikov, na katerih je kljub ogromno ročnega dela le možno spravilo z mehanizacijo, pa silirajo in posušijo. Te kmetije imajo ostrejšo klimo in vsakodnevno morajo mleko odpeljati v dolino. Ker te kmetije nimajo možnosti pridelave koruzne silaže, je v obrokih veliko pomanjkanje energije. Zaradi tega morajo ti kmetje dokupovati krmila, ki imajo zelo široko razmerje med prebavljivi-

mi beljakovinami in energijo vsaj 1:9. Na našem tržišču ni takšnih mešanic, zato kmetje kupujejo posamezne komponente (koruza, pesni rezanci, ječmen). Zaradi teh značilnosti je pridelava na strmih kmetijah in gorsko-višinskih kmetijah dražja, kot v nižinah. To razliko naj bi krile razne subvencije. Vendar so le-te vsako leto nižje, še posebej so se znižale v začetku leta 1996, ko se je subvencija po litru oddanega mleka spremenila v t.i. subvencijo na glavo govedi. V tabeli navajam kakšne so bile subvencije v zadnjih sedmih letih 1992-1999 po litru oddanega mleka v mlekarno in kakšen odstotek od osnovne cene je predstavljala.

Datum	premija po l mleka	osnovna cena mleka v SIT	% premije
junij 1992	3,60 SIT	19,90	18,09
december 1992	3,60 SIT	19,90	18,09
junij 1993	6,54 SIT	21,92	29,84
december 1993	9,54 SIT	30,10	31,70
junij 1994	6,04 SIT	31,86	18,96
december 1994	6,00 SIT	34,45	17,42
junij 1995	5,00 SIT	34,45	14,51
december 1995	6,00 SIT	34,45	17,42
junij 1996	12000 SIT po kravi	40,33	4,96
december 1996	letno v letih 96 in 97,98,99	42,03	4,76
junij 1997	pri mlečnosti 6000 l	46,00	4,34
december 1997		46,00	4,34
junij 1998	15000 SIT po kravi	50,15	4,98
december 1998		50,15	4,98
junij 1999	15000 SIT po kravi	50,15	4,98

Kot je razvidno iz tabele so premije od leta 1993 vsako leto manjše in predstavljajo pri mlečnosti 6000 litrov po kravi le še 2 tolarja po litru oddanega mleka ali manj kot 5 % odkupne cene mleka, kar je manj kot znaša marža zadrugi.

Sedaj pa pogledimo realno kakšne so razlike med kmetom, ki redi 10 krav goved v dolini na nadmorski višini 400 metrov in kmetom, ki kmetuje na nadmorski višini 800 metrov in je 10 kilometrov oddaljen od najbližje zbirnice.

Kmet v dolini		Kmet v višinskem svetu	
prihodki			
60000 litrov mleka	3000000	60000 litrov mleka	3000000
hlajenje mleka	72000	premija	120000
odhodki		hlajenje mleka	72000
3 % marža zadrugi	90000	5 % marža zadrugi	150000
		prevoz mleka	248200
		8 % manj zaradi *	240000
		več ročnega dela	200000
		dražja mehanizacija /	200000
		nakup koruze \$	50000
skupaj dohodek	2982000		2031800

Ali bomo na planinskih pašnikih še lahko pasli živino?
Foto.: Matej Skrivarnik

Foto.: Franc Jurač

* - hlajenje mleka proizvajalcem mleka, ki imajo svojo zbirnico plača mlekarna, kmetje v hribovitem svetu pa tudi hladijo mleko vendar za to ne plača nihče
* - znanstveno je dokazano, da je proizvodnja mleka za vsakih 100 m n.v. nad 400 metrov n.v. za 2% manjša

/ - kmetijska mehanizacija za strme kmetije je precej dražja, saj kmetje na tem področju potrebujejo posebno mehanizacijo \$ - ta vrednost koruze je razlika med silažno koruzo in ceno koruze, ki jo kmet kupi, saj je znano, da je silažna koruza cenejša po ceni SE kot v zrnu.

Zaradi teh dejstev ni prav nič čudno, da se vse več zemlje v težko pridelovalnih pogojih zarašča, mladi odhajajo s kmetij, saj ne vidijo več perspektive v kmetijstvu. Odgovorni ljudje pa se vse premalo zavedajo, kaj to pomeni za samo slovensko kmetijstvo in naš obstoj. Žal, se veliko govori o t.i. reformi slovenskega kmetijstva naredi pa se bore malo.

Kmetije v samih dolinah povečujejo količino oddanega mleka, saj so si zgradili moderne hleve večinoma s pomočjo t.i. nepovratnih sredstev. Prav zaradi teh kmetij se sedaj v Sloveniji otepamo z velikimi presežki mleka, ki ga morajo mlekarne z izgubo izvažati na tuj trg. Ker so se mlekarne znašle v težkem položaju-eni grozi že tudi stečaj, so se le-te odločile, da bodo poskušale najti denar pri kmetu. Razni izredni občni zbori zadržujejo v severo vzhodni Sloveniji pa v zadnjem obdobju kažejo na to, da kmetje niso enotni, kar vodilni v zadrugah in mlekarneh s pridom izkoriščajo. Prav na teh zboreh se vidi, da so gorsko-višinski in hribovski kmetje v zelo težkem finančnem položaju, saj že sedaj trdo in garaško delajo, a zaslužka je bore malo. Medtem, ko je opaziti, da je pri ravninskih kmetih še nekaj rezeve, marsikateri kmet pa se zaradi svojih koristi pri zadrugi ali mlekarne ne bi rad zameril ljudem na vodilnih položajih. Tudi v dolini stvar ni več tako rožnata kot je bila morda še pred letom dni.

Čeprav vodilni moške v politiki pravijo, da krize v mlekarstvu ni, jo kmetje še kako občutijo, saj so denarnice tanjše iz meseca v mesec in kako dolgo bo še kmet zdržal je le še vprašanje časa. ▲

UTRINEK

Kot črno - bele tipke na klavirju
skladata se noč in dan,
z veseljem, žalostjo v
večno melodijo
zliva se ves svet
resničnosti in sanj...

Majda Pajer

OKULACIJA SADNIH VRST

MATEJ SKRIVARNIK, inž. kmetijstva

Proti koncu poletja že lahko razmišljamo o tem, kako bomo nekatere priljubljene sadne vrste razmnožili in tako prišli do novih rastlin.

Pri sadnem drevju je cepljenje zelo pogost način nespolnega razmnoževanja. Cepimo spomladi, konec marca in v začetku aprila, ko se rastlinski sokovi pretakajo iz korenin v veje. Poleti, od sredine avgusta naprej, pa je tok sokov usmerjen v obratno smer. Iz listov potuje hrana v veje, deblo in korenine. V obeh primerih je lub muzeven in omogoča cepljenje oziroma uspešen stik med podlago in cepičem. V senožetnih sadovnjakih v glavnem cepimo na sejanec ali divjak, kar pomeni, da izberemo za podlago rastlino, ki je zrasla iz semena. Medtem ko v drevesnicah običajno cepijo na posebej vzgojene in nespolno razmnožene vegetativne podlage.

Jablana na sejancu zraste v zelo visoko drevo, kakršne srečujemo v kmečkih sadovnjakih. Za vzgojo sejancev je primerna lesnika, carjevič in mošancelj. Tisti, ki pa želijo manjša drevesa priporočamo vegetativne podlage. Hruško lahko cepimo na podlago divje hruške ali lesnače. Ta podlaga dobro prenaša suha in apnena rastišča. Hruško lahko cepimo tudi na kutino, vendar ta drevesa potrebujejo oporo, rastišče pa ne sme biti apneno. Češnje in višnje cepimo lahko na sejance, zrastle iz drobnih koščic češenj drobnic, ki imajo svetel lub, svetle plodove in pozno zorijo. Za višnje je podlaga rašeljika, če jih sadimo na revna in suha tla.

Breskve lahko cepimo na vino-gradniško breskev, primerne pa so tudi različne podlage sliv.

Okulacija je izraz, ki ga pogosto uporabljamo za cepljenje na speče oko, saj ostane oko do spomladi zaprto. Okulacijo opravimo proti koncu poletja, največkrat je to v drugi polovici avgusta, najbolje pa je, da ugotovimo če je drevo že dovolj muzeveno. Pomembno je, da najprej pripravimo podlage, ki smo jih praviloma spomladi posadili na fiksno mesto, kjer želimo imeti drevo. To pa pomeni, da do višine cepljenja, ki je par centimetrov od tal porežemo vse poganjke, podlage dobro zalijemo, ter tik pred cepljenjem s krpo očistimo podlago. Cepiče režemo sproti iz dreves, ki dobro rastejo in rodijo. Najlepši so cepiči na zunanjem osvetljenem delu krone, zaželeno je da so to kot svinčnik debeli letošnji poganjki. Iz poganjkov takoj porežemo listne ploskve, peclje pa pustimo in jih zavijemo v vlažno krpo. S cepilnim nožem na podlagi zarežemo zarezo v lub v obliki črke T, ter z nastavkom na okulirnem nožu odrgnemo lubje. S cepiča odrežemo ščitek z žlahtnim očesom. Na cepiču je torej samo brst-oko, listni pecelj in nekaj lesa. Ta ščitek primemo za pecelj in ga previdno vstavimo v zarezo na podlagi tako, da je ves ščitek pod lubjem. S cepilno vrvice, gumico ali rafijo povežemo tako, da gledata brst in pecelj ven-povežemo v obliki osmice. Po približno dveh tednih že lahko preverimo uspeh cepljenja po peclju na ščitku. Če je ta že odpadel ali odpade na rahel dotik je med cepičem in podlago

nastala cepilna zveza in okulacija je uspela. V nasprotnem primeru se pecelj posuši. Večji upeh lahko pričakujemo, če podlago cepimo na več mestih-naredimo dve ali tri T zareze.

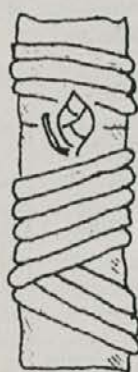
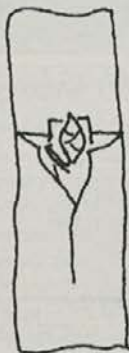
Tam kjer so zime pogosto brez snega je pred zimo priporočljivo osuti spodnji del podlage, da tako zemlja varuje žlahtno oko pred mrazom. Prvo opravilo v naslednjem letu je krajšanje podlag na čep. Marca odrežemo podlage tako, da nad žlahtnem očesu ostane 15 cm dolg čep. Tega takoj olupimo s tem odstranimo očesa in odpade poznejše odstanjevanje poganjkov s čepa. Žlahtne poganjke, ko so dolgi približno 15 centimetrov privežemo k čepu, da jih ne polomi veter, hkrati s tem pa jih tudi poravnamo.

Čeprav se v senožetnih sadovnjakih bolj poslužujemo klasičnih načinov cepljenja v spomladanskem obdobju je vredno poskusiti tudi z okulacijo v mesecu avgustu. Z malo vaje je zelo enostavna in poceni, saj ne rabimo cepilne smole. Naj za ljubitelje vrtnic omenim, da je sedaj pravi čas za okulacijo le teh, postopek pa je enak kot pri sadnem drevju. Prav tako kot pri sadnem drevju poganjka divjaka, ki je nad cepljenim mestom ne smemo krajšati ali odrezati, to storimo šele spomladi.

Z okulacijo lahko tako ohranimo sorte, ki so nam posebej pri srcu in jih ne moremo kupiti v drevesnici ali vrtnariji. Želim vam obilo sreče pri okuliranju in dober prijem.

Študijski krožek: Cepljenje v senožetnih sadovnjakih. ▲

Prikaz cepljenja

FRANC JURAČ

Letošnje deveto srečanje državnikov z državljani pri Najevski lipi na Ludranskem vrhu nad Črno na Koroškem je gotovo pokvarilo slabo in deževno vreme, zato je bil obisk izredno skromen. Na srečanje niso prišli mnogi ministri in drugi politiki. Med ministri je bil le prometni minister Anton Bergauer, ki je na srečanju bil tudi glavni govornik. Vse kaže, da so se državniki in ministri prestrašili deževnega vremena in so raje ostali kar doma. Kljub temu pa smo pri Najevski lipi srečali le nekatere ugledne osebnosti; slabo vreme ni zmotilo državne sekretarke Dunje Piškur - Kosmač, ki je k Najevski lipi prišla zelo zgodaj. Na Najevnikovi kmetiji kamor je prišla v spremstvu s črnjanskim županom Francem Staknetom, so ji postregli s šilčkom "koroške sline", Črnjanski pobi pa so ji zapeli in zaželeli dobrodoščilo.

Deževnega in slabega vremena pa se pri Najevski lipi niso ustrašili državni sekretar za ministrstva za finance Slavko Tekavčič, tu je bil tudi ustavni sodnik Lojze Janko. Med najbolj zvestimi obiskovalci Najevske lipe od samega začetka pa je gotovo bila sekretarka državnega zbora Jožica Velišček, ki vsako leto rada prihaja v te prelepe kraje Koroške in med prijazne Korošce. Tu je bil tudi varuh človekovih pravic Ivo Bizjak pa poslanci Tone Anderlič, Darinka Mravljak in Herman Tomažič.

Po pozdravnem nagovoru župana Franca Stakneta je pod nedri Najevske lipe spregovoril minister za promet in zveze mag. Anton Bergauer. V svojem nagovoru je razveselil Korošce, ko je obljubil, da bo v prihodnjih letih dokončano asfaltiranje ceste od Črne do Slemen in dalje proti Šoštanju. Povedal pa je, da tudi iz avstrijske strani ni več ovir za dokončno ureditev prometa prek mejnega preho-

da Pavličovo sedlo. Obljubil pa je tudi podporo pri urejanju gozdnih cest, ki so ta čas eden večjih problemov.

Korošci pa so pripravili tudi kulturni in zabavni program, v katerem so zbranim zapeli Črnjanski pobi in Milan Kamnik, folklorni plesavci kulturnega društva Gozdar pa so odplesali venček narodnih. Srečanje pri Najevski lipi pa ni minilo brez koroškega štehvanja, katerega so pripravili okoliški fantje, "štehvanijske dečke" pa so izbirale novega štehvanjskega mojstra. Letos je to postal Tomaž Modrej, po domače Podkržnik iz Javorja. ▲

1. Župan občine Črna Franc Stakne pozdravlja navzoče.

2. Minister za promet in zveze mag. Anton Bergauer je obljubil podporo pri urejanju gozdnih cest.

3. Črnjanski pobi so peli.

4. Folklorna skupina KUD Gozdar je zaplesala ob Najevski lipi.

5. Štehvanjski mojster Tomaž Modrej je zaplesal z Zdvčvevo Rezko.

6. Štehvanje je bilo nadvse zanimivo.

USPELE KMEČKE IGRE

FRANC JURAČ

Občani občine Mislinja so letos že četrty praznovali svoj občinski praznik. V počastitev poraznika pa so izvedli vrsto športnih in kulturnih prireditev, med katerimi je bil prikaz in tekmovanje v kmečkih opravilih gotovo med najbolj zanimivimi. Pri tekmovanju je sodelovalo devet ekip; Vaška skupnost Završe, konjerejci, Šentlenart, strelci, Kozjak-Špik, gozdarji, Oktet Mislinja, Razborca-Mala Mislinja ter gostje iz Turističnega društva Središče ob Dravi. Tekmovanje je bilo nadvse dobro pripravljeno, najboljša pa je bila ekipa Razborca-Mala Mislinja.▲

1. Ena izmed disciplin tekmovanja je bila tudi vrtanje hloda.
2. Mlatiči iz Završ so na tekmovanju mlatili.
3. Pri tekmovanju gozdarjev je bil najboljši Dušan Kotnik.
4. Tekmovalci so tudi lovci. Med zmagovalci je bil Srečko Zajamšek.
5. Mislinjski strelci so ženinu Zdravku Jeromlu postavili šranjo in tako pokazali star običaj šranjanja.
6. Naš nekdanji gozdni delavec Franc Sovič je pokazal, kako so nekoč kovali vole.
7. Grabljice so pokazale svojo spretnost pred številnim občinstvom.

ROŽE SO NJENO VESELJE

FRANC JURAČ

Katarina Knez iz Gornjega Razbora že od svojih mladih let posveča vso skrb in nego cvetlicam in balkonskemu cvetju. Vsako leto ob tem času je njena kmečka hiša polna raznega cvetja, največ pa smo na njeni kmetiji videli raznobarnih vrtnic, ki so letos še kako lepo cvetele. "Pravijo, če imaš rad rože imaš rad tudi ljudi. Jaz imam rada oboje in dokler mi bodo dopuščale moči, bom z velikim veseljem vzgajala cvetlice. V njih vidim življenje in rože mi pomenijo vse," pravi Katarina Knez. ▲

Katarina Knez ob vrtnicah

Foto: Franc Jurač

OBNOVILI BODO CERKEV

FRANC JURAČ

Delavci krovstva, tesarstva in mizarstva Jožeta Podkrajška iz Zlakov pri Zrečah na novo prekrivajo cerkev s škripljem.

Foto: Franc Jurač

Z obnovo cerkve svetega Florjana v Doliču so tamkjašnji župljani pričeli že lani. Tako so obnovili in prekrili zvonik, letos pa bodo na novo prekrili še ostrežje in obnovili tudi fasado cerkve. ▲

BERAČI

ŠTEFKA MELANŠEK

Podružnična cerkev sv. Jošta

Foto: Jeseničnik

Ko se človek postara, se v mislih rad vrača v tista mlada leta, ki tako hitro minejo, ostajajo pa spomini. Sedaj sem stara ženica in rada posedam na klopci pred hišo pod domačim orehom. Moje misli pa večkrat zaidejo v tista leta, ko sem živela pri dobrih ljudeh pod Uršljo goro: pri kmetu Jelenu, Močivniku in pri Šimanu. Po Javorju in Kotlah sem bila dobrodošla povsod. Skoraj dve leti sem živela pri kmetu Jelenu, kjer so mi pripovedovali o starih običajih. Eden izmed običajev je bil tudi obdarovanje beračev, ki jih je bilo v stari Jugoslaviji pod vladavino Karadžordževićev povsod precej.

V Javorju stoji cerkev sv. Helene, nižje pa še cerkev sv. Jošta. Tam so se ob priložnostih zbirali berači. Ljudje so jim dajali "bogaime", največ denar. Na zahvalno nedeljo je bila pri

cerkvi maša, gospodinje pa so spekle hlebčke, ki so jih imenovale krajčki ali opresniki. Te dobrote so prinesle v košarah na glavah. Berači so se po navadi že zvečer začeli zbirati okrog cerkve, drugi dan po maši pa so napravili okrog cerkve živ obroč in čakali na krajčke. Gospodinje iz Javorja, Jazbine in izpod Uršlje gore so jih začele deliti. Že prej so se dogovorile, da bo imela vsaka svoj vogal cerkve, kjer bo delila svoje štručke.

Opresnike ali krajčke so kmetje darovali v zahvalo za dobro letino. Berači pa so v zahvalo za darove molili, da bi bilo tudi naslednje leto tako.

Sedaj ni več beračev, pa tudi letine so slabše, pa če pogledamo malo naokrog, tudi med nami ni več tiste prijazne besede in spoštovanja, kot je bila nekoč. ▲

JANĚZ ŠVAB, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec, KE Črna

V mesecu maju 1999 so se zbrale različne generacije družine Obretanovih - po domače Lahovih iz Bistre. Nekaj članov rodbine je organiziralo prvo takšno srečanje z namenom, da se bi sorodstvo med seboj še bolje spoznalo, da bi se še večkrat srečali in da bi takšna srečanja postala tradicionalna.

Razlagalci imen za enega pogostejših priimkov v Sloveniji Lah razlagajo, da je najverjetneje nastal iz drugega imena za Italijan. Manj verjetna pa je razlaga, da je to spomin na nekdanje nomadske prebivalce alpskih pokrajin Vlahe.

Na kmetiji Lah so že od nekdaj živeli trdni, kleni in predvsem ponosni ljudje, ki so imeli rajši skromno življenje na svojem malem, toda temeljito obdelanem posestvu kot pa življenje v industrijski Črni.

Veliko kmetij podobne velikosti

v podnožju Smrekovca je šlo na " boben ", kmetija Lah pa je preživela kljub enajstim otrokom in morebitnim apetitom kakšne grofije po njihovi zemlji.

Malo je danes še tako velikih rodbin kot je Lahova, zato je vredna predstavitve.

Znani del družinskega debela je iz leta 1880. Takrat se je pri Lahovih rodil sin, ki so mu dali ime Peter in priimek Obretan. Pri petindvajsetih letih starosti si je na drugi strani Bistre izbral družinsko sopotnico. Pri Sepulu je živela brhka Bricmanova Marija in le ta je postala Petrova žena. Za oba se je začelo skromno življenje v stari leseni hiši s črno kuhinjo.

Po takrat ustaljeni navadi, da je pri kmečki družini veliko otrok, se jih je tu med leti 1906 in 1925 rodilo enajst.

Življenje je bilo težko, mala kmetija, malo orne zemlje, ne dosti takrat malovrednega gozda

in pa veliko otrok. Da je lahko še slabše, so kaj kmalu čutili Lahovi, kajti na Soško fronto so vpoklicali očeta. Med boji so ga ujeli Italijani in ga strpali v ujetniški tabor. Slaba hrana in slabe stanovanjske razmere so pomenele bolezen. Po prihodu domov so ga posledice bolezni vedno bolj pestile in leta 1936 je umrl. Mati je ostala sama z otroki (nekaj se jih je takrat že odselilo in si ustvarilo družine), pomagali so si med seboj in preživeli. Lepo družinsko življenje se je kar hitro končalo, saj je ena hčerka izgubila življenje v taborišču Ravensbruck, eden izmed sinov pa je bil vpoklican v vojsko, od koder pa se ni vrnil. Po vojni so si že vsi ustvarili družine, se odselili in doma je ostal sin Franc. Zgradili so novo hišo, ki je zamenjala staro, dotrajano leseno hišo. Sedaj pri Lahu vzorno gospodari Frančeva hči Slavka z možem.

DRUŽINSKO DEBLO
Peter & Marija
11 otrok
40 vnukov
78 pravnukov
33 prapravnukov

Veliko sorodstvo, kaj ne? Kar 234 jih je s partnerji in otroki. To veliko sorodstvo si je s pomočjo sponzorjev organiziralo srečanje, na katerega so povabili tudi župana občine Črna gospoda Franca Stakneta in gospoda župnika Toneta Vriska, ki je pri domači kapeli daroval sveto mašo. Nadaljevanje lepega srečanja pa je okrog 130 Obretanovih preživelo na kmečkem turizmu Smrečnik na Ludranskem vrhu. Veselje je odmevalo še dolgo v noč in v novi dan, odmevi na to srečanje pa bodo naslednje leto privabili še ostale sorodnike, ki se tega srečanja letos niso mogli udeležiti. ▲

PRAZNUJEMO

ZLATA POROKA PEPCE IN VALTERJA IZ GORTINE

LUĐVIK MORI

Slavljenca Pepca in Valter Janiš

Kljub trdim časom so ostali lepi spomini na mlada leta in skupno prehojeno pot. Vse, kar je manj prijetno, je treba čimprej pozabiti, le tako je življenje lažje in lepše.

Svatje na zlati poroki Pepce in Valterja Janiša.

ZM d.d.
ZAVAROVALNICA
MARIBOR

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.

Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: 41-591, 41-881, 41-882, fax: 41-814

UGODNO

- KASKO ZAVAROVANJA AVTOMOBILOV
BREZ
DOPLAČILA ZA KRAJO
- PREMOŽENJSKA ZAVAROVANJA
VSEH VRST
- NAJUGODNEJŠA ŽIVLJENSKA
ZAVAROVANJA
ZLATA NALOŽBA

V znak zakonske zvestobe in skupnega življenja sta ob navzočnosti številnih svatov znova nataknila zakonska prstana in izrekla svoj "da" Krivčev dedi in babica, v najlepšem mesecu leta, v mesecu ljubezni in cvetja, 29. maja letos v cerkvi sv. Marjete na Muti. Lepo in mirno je teklo njuno skupno življenje, pa tudi trdih preizkušenj ni manjkalo. Sicer pa je bila Krivčeva domačija znana daleč naokoli po kovaški in kolarski obrti, ki je segala daleč nazaj v prejšnje stoletje. Poznana je bila tudi po mlinu na veter, ki je stal v bližini poslopij in bil eden redkih v tem kraju in je obratoval v vetrovnem vremenu. Fotografije tega mlina lahko vidimo v muškem muzeju. Valter se spominja, da so bili kovaški obrtniki po vojni močno obdavčeni kljub temu, da so bili nujno potrebni. Izumiranje furmanstva pa je kovaško in kolarsko obrt povsem ohromilo. Delavnice so sedaj urejene v lične muzeje. Čeprav je Valter izhajal iz premožnejše kmetije, si je izbral izvoljenko iz preproste krojaške družine. Pepca se spominja, da je bilo v času njune poroke zelo malo tekstilnega blaga v trgovinah in še tega je bilo težko

dobiti, pa je kar sama skrojila poročni obleki za oba.

V zakonu sta podarila življenje hčerki Mariji in sinu Francu. Ta je z ženo Pavlo sočasno obhajal srebrno poroko in sta naslednika Krivčeve domačije.

Ob domiselno preurejenem starem domu sta si starša zgradila lično hišico in prav blizu ima tudi hčerka z družino svoj dom. Vsi trije domovi so bogato obdani s cvetjem. V njih vlada družinsko sožitje. Kadar so mladi v službah ali imajo veliko dela, babica Pepca pridno gospodari in dežura v treh gospodinjstvih ter skrbi za moža Valterja, katerega je bolezen ohromila, da le še s težavo hodi s pomočjo bergel.

Pepca si rada zapoje in tako so jo povabili k ženskemu pevske-mu zboru Klasje, ki nastopa na raznih prireditvah.

"Čeprav sva se poročila mlada, si nisva mislila, da bova dočakala to slovesnost, ki so nama jo pripravili potomci, s čudovitim spominskim albumom, ki so ga dalj časa skrivoma pripravljali." pove Pepca.

V imenu vseh, ki slavljenca poznamo želimo, da bi med svojimi čila dočakala jubilej biserne poroke.▲

BRUSNICE

MIRKO KUMER

Mirko KUMER nam bo tokrat v obširnem prispevku predstavil gozdne sadeže brusnice, ki so bile za naše prednike zelo pomembno zdravilo, največ pa jim je pomenil zaslužek, ki so ga dobili s prodajo brusnic. Brusnice ljudje zelo cenijo še danes kot zdravilo in pomenben vir vitaminov, predvsem vitamina C. Prijetno branje
Uredništvo

OPIS KRAJA IN RASTLINE

Še pred dobrimi tridesetimi leti in več, je iz Prevalj proti Suhemu vrhu in Strojni vodila le ena "osrednja" cesta, ki pa se je takoj po podhodu skozi mali viadukt, preko katerega pelje železnica proti državni meji, razcepila v dva kolovoza: levo in desno od malega potočka, ki izvira v bližnjih hribih Breznice. Ta dva kolovoza sta se strmo vzpenjala po ovinkastih globačah, dokler se čez eno uro hoda na nekoliko blažjem terenu nista združila v "osrednji" kolovoz. Ta se je vijugal preko grebena Suhega vrha do Strojne.

Po tem (teh) kolovozu so kmetje vozili z voli ali konji v dolino les in včasih krompir ali sod mošta, saj drugih pridelkov ni bilo odveč. Bolj ali manj vzporedno od kolovozov pa so prebivalci tega kraja hodili po stezi, še bolj strmi bližnjici, preko oguljenih korenin bora in smreke, samo da so bili hitreje doma ali od doma. Kljub temu pa si šele čez dobro uro prehodil Breznico in po prehodu Suhega vrha, čez dve uri, zagledal strmine Strojne.

Medtem ko ima pokrajina Strojna (katastrska občina - k.o.) svojo osrednjo točko s cerkvijo sv. Urha in bližnjimi kmečkimi stavbami ter tudi vrh, ki se imenuje Strojna (1055m), se Suhi vrh s tem ne more ponášati. Ta kraj nima svojega vrha, verjetno so ga poimenovali Suhi vrh po sušni pokrajini.

Steza, bližnjica pa prehaja številne hribočke, ki imajo domača imena po kmetijah: Ocvirkov, Libnikov, Hudobnikov, Godčev, Mavčev in na kraju, že v k.o. Strojna, še Šapkov in Mavrelv vrh (1017 m). Do nekako 700 m nadmorske višine sega Breznica (500 ha), naprej do 900 m sega Suhi vrh (490 ha) in nato Strojna. Gozd pokriva 67% površine z borom in smreko, nekaj macesna in skoraj nič listavcev.

Ob tej stezi - bližnjici, ki je vodila preko imenovanih vrhov, pa je zorelo največ brusnic. Grmiči teh rdečih jagod so tu prevladovali grmičje črnih jagod - črnic, ki so v teh krajih prav tako bogato rodile. Brusnice so kmetje takrat v glavnem prodajali, ker so imele dobro ceno, črnic pa so nabirali za žganje - "šnops", ki je bilo in je še danes čislano zdravilo.

Črnic pozna vsak Slovenec pod tem imenom, imenujemo pa jih tudi borovnice in še nekaj imen pozna slovensko izrazoslovje za to rastlino, za brusnice pa knjiga "Zdravilne rastline" našteva še 20 izrazov. Pove tudi, da je bila ta rastlina kar razširje-

Cvetovi brusnic

Kolovoz

Foto: Mirko Kumer ▲ ▼

na po Sloveniji in so jo ljudje (kot tudi še danes) nabirali za zdravila, tako jagode kot tudi cvetje in liste.

Prvo grmičje z rdečimi jagodami si opazil kar hitro v nižjih predelih kraja, ki ga opisujem. Večina domačinov jih je imenovala "rdeče črnic" ter s tem najenostavneje opisala to jagodo z grmičem. Uporabljali pa so tudi ime "grantne" in popačeno iz nemščine "prajzelper". Ime brusnica pa ni bilo toliko poznano.

Bistvena razlika med borovnico in brusnico je še v tem, da so na posameznih grmičih brusnic listi zimzeleni, medtem ko so grmiči črnic razraščeni v vejice, listi pa se pred zimo osujejo.

CAS MED SVETOVNIMA VOJNAMA

Pridelek v gozdu

V obdobju med obema svetovnima vojnoma je bilo brusnic v teh suhih borovih gozdovih, na jugozahodnih legah krajine, zelo veliko in so skoraj redno bogato rodile. V nižjih legah jih je bilo nekoliko manj. Največ jih je bilo ob "bližnjici", oziroma na vrhovih, ki sem jih naštel, manj pa jih je bilo proti Šentanelu in nižje v Strojni. Tu so bile tudi najrevnejše kmetije, saj lapornasta zemlja kljub skrbni obdelavi ni dala kaj prida pridelka. Silno jih je prizadela suša. Tudi gozdno drevje, smreka in bor, raste zelo počasi in so njihove letnice tako goste, da jih težko prešteješ.

V tistem obdobju so največ izdelovali tesan les, za kar je bilo primerno manj debelo drevje. Precej kmetov, baltlarjev in hlapcev je znalo tesati s cimrako in tako so ob slabih letinah ali drugih potrebah pač segli po

gozdu in pripravili nekaj tesanega lesa. Z volji ali konji so ga vozili v Prevalje na skladišče lesnega trgovca. Po navadi so za ta les že prej dobili aro (uporabljali so izraz "foršus"), tako da je les pokril le stari dolg, kmet pa je dobil še nekaj denarja za naprej. Ob takih prilikah so bili tudi primeri (sicer redki), da si je gospodar privoščil kakšen deci vina. Pitje na prazen želodec ga je hitro omamilo. Da mora domov, se je spomnil šele, ko se je zmračilo. Omamljen je sedel na zadnji "podev" voza, konji pa so sami vedeli, kje so doma. Vedno ni šlo vse gladko. Bil je primer, da so sredi globače konji obstali in kljub priganjanju niso šli naprej. To je slišal bližnji kmet in se odpravil pogledat, kaj se dogaja. "Hanza, kaj pa je, da tako robantiš?" "A, hudič, konji nočejo potegniti in ne vem, kaj je narobe", pravi Hanza. Sosed malo bolj pogleda okrog voza, v temi potipa po vozu in pravi: "Ja, Hanza, ali ne vidiš, da imaš zadnji podev obrnjen!"...

Tako so se ti kmetje zadolževali in deset večjih in manjših kmetij, levo in desno od kolovoza, je tako izgubilo svojo samostojnost in postali so najemniki na lastnem gruntu. Sedem kmetij so pokupili lesni trgovci, eno advokat, dve pa močnejša kmeta. Gozd so vedno bolj redčili in tako so se širile tudi brusnice. Te pa so kmetu dajale več dohodka, kot na isti površini les. Tako lastniki, kot najemniki so brusnice smatrali za svoj pridelek v gozdu. Varovali so jih, ne samo podnevi, temveč tudi ponoči. Če je bil gospodar podnevi zaposlen z drugim delom, je moral eden izmed otrok krožiti po gozdu. In, če je ta videl tujega nabiralca, je seveda takoj javil očetu, da ga je napadil. Ponoči, posebno ob mesečini pa so gospodarji sami skrbeli, da so brusnice ostale nedotaknjene. Tatovi so jih namreč posebno radi nabirali ob polni luni, saj so lahko jagode kar lepo osmukali s stebela.

Nabiranje brusnic se je praviloma začelo po mali Gospojnici, to je 15. avgusta. Ker pa so v nižjih legah zorele že prej, so jih nabirali tudi že prej, od začetka avgusta. Ker niso zorele enakomerno, so jih nabirali postopoma, tja do 15. septembra. V tem času je šlo v gozd mlado in staro, da bi obrali čim več že dozorelih jagod, da jih ne bi obrali tuji nabiralci. Lastniki in najemniki posestev so tuje nabiralce smatrali za kradljivce in so jih seveda preganjali z dobrim in hudim. Pri tem so bili dosledni, tudi do svojih sosedov, če so jih zalotili na svojem. Znan je primer, ko je kmet Vodišar (že umrl) svojemu sosedu, katerega je zalotil ob meji, rekel: "Ti še 'pocla' nimaš pravice pobrati na mojem", ko je ta stegnil roko po brusnicah preko steze, ki je ločila njuni posestvi. Povsem opravičeno je branil svojo lastnino, saj je bilo pri hiši 16 otrok, za katere je moral skrbeti. Bil je tudi primer, ko so se kmečka dekleta odpravila ponoči ob lepi

Kmetija Vodišar; leži na 950 m nadmorske višine.

Kmetija Mavc; lovska kočica LD Jamnica.

Foto: Mirko Kumer ▲ ▼

mesečini v bogate sosedove brusnice. Pri tem jih je zalotil gospodar. Ko se je pojavila njegova senca in je začel kričati, so jo dekleta panično odkurile, da jih sosed ne bi spoznal. Bili so tudi primeri, ko je kmet, ki ni mogel pravočasno sam obrati brusnic, za plačilo dostopil določeno parcelo drugemu kmetu. In tako sta imela oba nekaj dohodka. Če pa so lastniki zalotili nepoklicanega med brusnicami, so ga neusmiljeno napadli z grožnjami, da ga bodo pretepli. Pri tem sta prišla prav tudi "jevžnik" (bič) in pes, ki se je zaganjal v tujca. Če je bilo možno, so nabiralcu odvzeli tudi vse, kar je nabral. Okrog leta 1925 pa je prišlo tudi do tragičnega dogodka. Kmet Mavc, ki je bil prisiljen prodati svoje posestvo prevajškemu lesnemu trgovcu leta 1906 in je potem postal najemnik na tem posestvu, je bil tudi med tistimi, ki se je krčevito bal za svoje brusnice. Večkrat je podil tuje nabiralce. Tako se je zameril tudi trem možakarjem v dolini. Ti so se v neki prevajški gostilni dogovorili, da se mu bodo maščevali. Šli bodo nabirati brusnice v določeno soboto ob polni luni. Če jih bo Mavc prišel preganjati, ga bodo pretepli. Neki gost v gostilni je to slišal in je opozoril Mavca, naj se pazi. Najemnik je seveda sklenil, da se bo postavil po robu. Stopil je h trem sosedom in jih prosil za pomoč. Seveda so mu pomoč radi obljubili,

saj so bili tudi sami jezni na tuje obiralce. Bližnji sosed, ki je tudi obljubil pomoč, se je namenil k Mavcu po večerni molitvi. Ni še končal molitve z družino, ko zaslišijo kričanje in ropot v Mavčevem gozdu. Mislil je, da je že prepozno in je ostal doma. V gozdu pa je prišlo do hudega pretepa in eden izmed vsiljivcev jo je skupil z nožem tako, da je moral v bolnico. Ta je tudi tožil Mavca. Ko je Mavc zvedel za tožbo, ga je to tako vznemirilo in prestrašilo, ko je pomislil, da bi ga sodišče obsodilo na zaporno kazen, da je odšel od doma, ne da bi povedal kam. Prišli so ga iskat žandarji, vendar nihče ni vedel, kam je izginil. Medtem je te kraje obšla vest, da je neki moški skočil čez dravograjski most v Dravo, potem pa so ga ujele grablje na električni Fala. Krajani so posumili, da je to Mavc in nek domačin ga je res prepoznal. Tragedija je odmevala po vsej Mežiški dolini.

Prodaja brusnic

Brusnice so "divji" nabiralci nabirali za sebe ali pa tudi za prodajo. Takrat je vladala velika brezposelnost in prav je prišel vsak dinar. Kmetje, oziroma najemniki pa so jih nabirali le za prodajo, saj je bil sladkor, ki bi ga morali dodati brusnicam, za njih predrag. Raje so vse prodali in za izkupiček kupili otrokom in sebi najnujnejše. Tako je prišel k hiši tudi kak nov kos oblačila.

Kupcev za brusnice je bilo dovolj. Največ so pokupili in odnesli mariborčani. Ob sezoni so se žene železničarjev, ki so imele režijske vozne karte (nekaj brezplačnih ali z malenkostnim doplačilom), pa tudi kak upokojen železničar, z jutranjim vlakom ob 8. uri pripeljale v Prevalje. Od postajnega poslopja so šle po tiru v skupinah (bilo jih je tudi do 25) kakih 500 m in so pri malem viaduktu zavile navkreber po strmi stezi. Razkropile so se po kmetijah; najprej na slepo, potem pa že k poznanim kmetom in pokupile vse, kar so kmetje nabrali. Popoldne so se vračale z vlakom nazaj. Seveda so potem brusnice prodale na mariborskem trgu ali že znanim kupcem. Nekatere so bile pri nožni bremena tako večje, da so poleg korpčev v vsaki roki nosile še poln jerbasa na glavi in pri hoji preko vijugastega terena in globače niso izgubile nobene jagode. Romanje gor in dol s korpi in korpčji je trajalo vso sezono.

Pri posameznih kmetih so brusnice nabrali tudi do 150 litrov, pa tudi več, če je bila prav dobra letina. Po spominu starejših ljudi so imele takrat brusnice visoko ceno v primerjavi z drugimi artikli. Plačevali so jih po 5 din za liter (pa tudi več). En kilogram sladkorja je stal 15 din, 1 kg koruznega zdroba 2,60 do 3,25 din, pšenična moka 3 do 3,37 din. Povprečna plača na mesec v letih 1936/1937 v tovarni lepenke Prevalje je bila 854 din, v Tekstilni Otiški vrh 650 din. (Ti podatki so iz knjige "Med Peco in Pohorjem", izdane 1986 leta.) Seveda so bile cene tudi različne glede na dozorelost in čistoto.

Manjša konkurenca je bila tudi med kupci. Nekatere so prinesle poleg kupnine še obnošeno perilo ali obleko, predvsem za otroke. Najemnik Mavčevega posestva, ki je nasledil prejšnjega gospodarja, tudi ni mogel poravnati najemnine v denarju. V širokem jerbasu je nesel v pisarno lesnemu trgovcu, lastniku kmetije, lepe rdeče brusnice s sporočilom: "Nimam denarja, da bi vam poravnal 'štani', pa sem prinesel rdeče črtnice." Seveda je bil trgovec tudi s tem zadovoljen, je dobil vsaj nekaj...

V skrbi, da bi v sezoni čim več nabrali, so nekateri nabirali tudi pol zrele (saj na istem grmiču niso bile vedno vse jagode zrele naenkrat). Tako obrane so dali za par dni v temno klet. Tam so dobile rdečo barvo in so jih potem prodali kot lepe, dozorele. Vsebinsko pa so bile take manj okusne in manj zdravilne. Žena enega železničarja na železniški postaji Prevalje, ki je stanovala blizu postaje, je v sezoni s pravo pohlepnostjo sama nabirala in tudi odkupovala nedozorele brusnice, jih v kleti pustila dozoreti in potem kot lepe prodala mariborčanom. Tako je prebarantala tudi do par sto litrov brusnic.▲

Dalje prihodnjic

IVAN GAMS, dr.vet. med.

Uvod

Trihineloz je zoonoza, ki jo povzroča majhen vitek nematod z imenom *Trichinella spiralis*.

Parazit živi pri istem gostitelju kot ličinka in kot spolno zrel osebek. Slednji živi v tankem črevesu le kratek čas, ličinke pa v prečno progastih mišicah daljše obdobje. Parazitira pri številnih vrstah domačih in divjih sesalcev in pri človeku. V urbanem okolju sta najpomembnejša gostitelja prašič in podgana, v silvatičnem pa številni gozdni mesojedi in vsejedi.

Razvojni krog zajedalca, vir invazije in način prenašanja

Odrasli zajedalci, veliki 3 - 4 mm, naseljujejo sluznico tankega črevesa, kamor samice odlagajo žive ličinke, ki merijo 0,1 mm. Te po krvni in limfni poti potujejo v razne organe in tkiva, vendar se naprej razvijajo le tiste, ki pride-

jo v zelo aktivne prečno progaste mišice (trebušna prepona, mišice žvekalke, jezik, mišice ob žrelu, okrog oči, medrebrne mišice,...). V mišicah se ličinke prebijejo v mišična vlakna, ki zaradi tega degenerirajo. Same ličinke se večkrat levijo, zrastejo do velikosti 1 mm, se spiralno zvijejo, organizem gostitelja pa okrog njih oblikuje vezivnotkivno ovojnico, ki kasneje pokosteni. V takem trdem mešičku ličinka živi več let. Razvojni krog je zaključen, ko takšno okuženo meso pojedjo drugi gostitelji (mesojede ali vsejede živali oziroma človek).

Za človeka je vir invazije sveža in ne dovolj toplotno obdelana svinjina in mesni izdelki, meso divjega prašiča, medveda in jazbeca. Domači prašiči se invadirajo s kuhinjskimi odpadki in pomijami, v katerih je okuženo meso, s podganami in mišmi. Vir invazije pri prašičih je lahko tudi kanibalizem (grizenje repov).

V naših razmerah je bila pri človeku vir invazije največkrat svinjina (in suhomesnati izdelki) iz domačih zakolov, ki ni bila veterinarsko - sanitarno pregledana.

Patogeneza

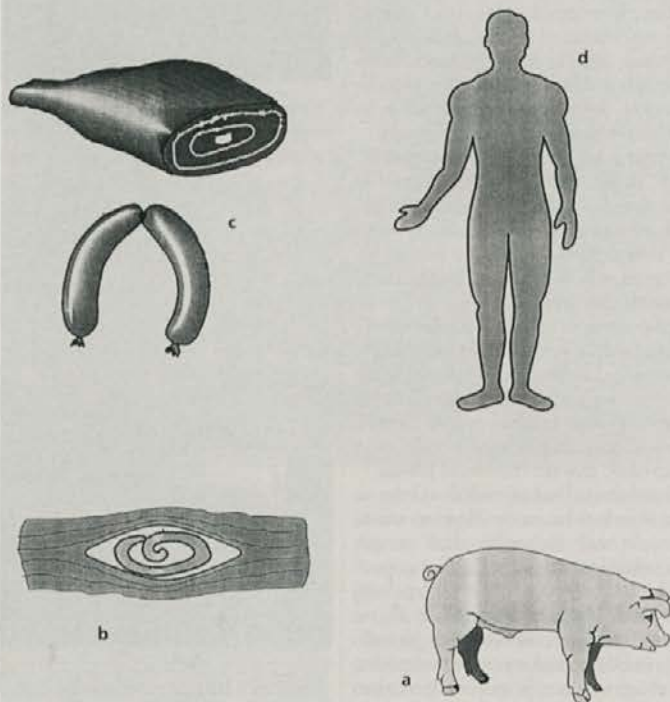
Pri živalih bolezenskih znakov ponavadi ne opazimo, pri človeku pa so odvisni od jakosti invazije. Inkubacija traja približno deset dni.

V prvi fazi (črevesna invazija) se pojavi driska, bruhanje in bolečine v trebuhu, kasneje (prodor ličink v mišice) pa naraste telesna temperatura, pojavijo se bolečine v mišicah (podobne revmatičnim), znojenje in slabost.

Za tretji stadij je značilno vnetje srčne mišice in spremenjena krvna slika (eozinofilija).

V blagih primerih začenejo bolezenska znamenja izginjati že po petih do šestih tednih, v hudih primerih pa bolnik lahko umre.

***Trichinella spiralis* - razvoj**

- Domači prašič - končni in vmesni gostitelj v razvoju lasnice, *T. spiralis*, je najbolj pogosta domača žival v ruralnem in urbanem krogu razvoja tega zajedavca.
- Mišična trihinel, povita z mešičkom, je ličinka I v prečnoprogastem mišičnem snopiču; mešiček je limonaste oblike, meri okrog 0,5 x 0,25 mm, izprožena ličinka pa okrog 1 mm. Nadaljni razvoj je možen smo takrat, če takšno mišičnino z živimi ličinkami lasnice pojedjo drugi mesojedi in vsejedi.
- Najbolj pomemben vir invazije za človeka je svinina in suhomesnati proizvodi iz prašičjega mesa, ki niso dovolj termično obdelani.
- Človek je slepi tir v razvoju *T. spiralis*

Zatiranje in preprečevanje

Obvezna trihineloskopija (metoda, s katero mikroskopsko ugotavljamo morebitno prisotnost ličink v vzorcu trebušne prepone) vseh prašičev zaklanih v klavnicah in namenjenih javni porabi, je temelj zatiranja bolezni pri ljudeh. Ta preiskava je obvezna tudi za meso divjega prašiča, medveda in jazbeca, tudi če gre za zasebno rabo.

S to metodo bi bilo koristno zajeti tudi prašiče, zaklane pri zasebnih rejcih, še posebno če so

namenjeni za izdelavo suhomesnatih izdelkov.

Zelo važen je podatek, da ličinke *T. spiralis* uničimo z globokim zmrazovanjem (na - 15 stopinj Celzija v dvajsetih dneh ali na - 30 stopinj Celzija v šestih dneh), temeljitim kuhanjem ali pečenjem (rdeča barva mora preiti v sivo tudi ob kosti), s soljenjem in prekajevanjem pa ne.

Pri preprečevanju invazije prašičev bi prišlo v poštev še prekuhanje pomij ter zatiranje je podgan in miši.▲

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,

2380 Slovenj Gradec, Vrančev trg 1
Telefon: 0602/ 43-332

Direktor: Hubert Dolinšek

Uredniški odbor:

Ida Robnik in Gorazd Mlinšek

Glavna urednica: Ida Robnik

Oblikovalska realizacija:

Umetniška delavnica IDEJA, Maribor

Likovna urednica in

grafično oblikovanje: Marlena Humeck

Tehnični urednik: Alfi Hutter

Priprava za tisk in fotoliti:

Grafična forma Hutter, Maribor

Tisk: Odtis, Ravne

Naklada: 1750

Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 1999.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30.1.1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Avtor fotografije
klepanje kose: Marija Jamnik

Čas poletja je tu in z njim tudi čas, ko nam narava razgrne vse svoje lepote in ugodja, ko nam širokogrudno ponudi tudi svoje prideleke. Vsak, tudi največji zapečkar v naravi najde svoje užitke, svoj hobi, svoje zadovoljstvo. Nabiranje gob je sigurno ena izmed prijetnih in koristnih rekreacij, kjer se razgibamo, naužijemo svežega zraka in gozdnega "miru", z malo sreče pa smo nagrajeni še s slastnim obedom...

Večji poznavalci gob ne čakajo poletja ali jeseni, užitne gobe najdejo že od marca naprej, nabirajo pa jih tja do prvega snega. Na Koroškem najraje nabiramo jurčke, kostanjevke, maslenke, turke, brezove gobane, macesnovke, mavlje smrčke, storovke, lisičke, bisernice, mlečnice, sivke, različne golobice, tintnice, cigančke, ježke, itd., dobri poznavalci pa še kakšnih 20 do 30 vrst več.

Nabiranje gob pa ni čisto brez nevarnosti, zato je prav, da upoštevamo nekaj osnovnih pravil, ki nas bodo obvarovale pred nadlogami.

Pomni!

- Pred odhodom v gozd se primerno obuj (čevlji ali škornji) in obleci (dolge hlače). Pred nadležnimi komarji in klopi si zaščitni kožo z namenskimi insekticidom, ki ga lahko kupiš v lekarni!
- Ne dirjaj brezglavo po gozdu! Glej, kje hodiš, da se ne poškoduješ in kam stopiš (kača!!!)
- Nabiraj le tiste gobe, ki jih poznaš in zanje zanesljivo veš, da so užitne!
- Gobe prenašaj v košarah (nikoli v plastičnih vrečkah)!
- Očisti jih v gozdu!
- Ne brcaj in trgaj starih, neznanjih in strupenih gob! Pusti jih naravi (živalim ali naravi v okras) ali bolj podjetnim gobarjem!
- Užitne gobe porabi sveže, najpozneje v 24 urah, ali jih v tem času konzerviraj!
- Pripravljenih gob nikoli ne pregrevaj!
- Sočasemu uživanju gob in alkoholnih pijač se raje izogibaj (še posebej pri pogojno

užitnih gobah)!

- In navsezadnje, če si pravi gobar, spoštuj zakon o gobarstvu, ki ga je nedavno sprejela naša vlada!

Nevarnosti pri uživanju gob

Težave lahko razvrstimo v tri skupine:

1. neprijetne slabosti oziroma zastrupitve s postanimi, pred večimi urami (dnevi) pripravljenimi gobami,
2. zastrupitve, kjer se pojavijo znaki obolenja že po 15 minutah do 2 uri po zaužitju (vražji goban, bljuvaste golobice, rdeča in panterjeva mušnica, tintnica v kombinaciji z alkoholom...)
3. Najbolj nevarne zastrupitve pa so tiste, pri katerih pa se znamenja pojavijo šele čez 6 do 40 ur po jedi (zelena mušnica, rdeča razcepljenka)

Kako pomagamo?

Pri prvih dveh skupinah še pomagajo: bruhanje, izpiranje želod-

ca in nadomeščanje izgubljene tekočine (voda, mleko, čaj), pri tretji pa je potrebna specialistična pomoč v bolnišnici.

Vredno si je zapomniti!

- Če se po zaužitju gob pojavijo znaki zastrupitve (slabosti, bljuvanje, trebušni krči, driske, glavobol, bolečine v mišicah, splošna oslabeleost, visoka vročina itd.), takoj poiščejo zdravnika!
- Zdravniku bo v veliko pomoč, če mu bomo znali povedati, kakšne gobe smo zaužili!
- Zdravniku pokažemo vzorec izbljuvane mase!

In ne pozabite, da gobe praviloma uživamo kot začimbo in ne kot glavno jed. V nobenem primeru niso dietna hrana ali hrana za majhne otroke, kajti zaradi težje prebavljivosti lahko že same po sebi povzročajo prebavne motnje.

Želimo dobro in varno gobarsko sezono! ▲

ZDRAVILA IZ NARAVE: šentjanževka - šentjanževa roža (Hypericum perforatum)

MILENA CIGLER GREGORIN

Ta rastlina raste na mejah med njivami, ob poteh, na gozdnih obronkih, gričih in travnikih, cveti od julija do septembra, ljudi pa jo imenujejo še: grilavec, ivanovka, krčnica, janževka idr.

Botanični opis rastline: Zraste 25 do 60 cm visoko, je pecljata in razvejana, cvete v zlatorumenih pakobulih. Da jo zanesljivo spoznamo, zmečkamo polno razcvetelo cvetje in se pocedi rdeč sok.

Cvetočo zel nabiramo za pripravo čaja in kopeli ter tinkture, za pripravo šentjanževega olja pa vzamemo le cvetje.

Staro ljudsko razmišljanje je povezovalo balzamični, krvavo

rdeči cvetni sok z ranami našega odrešenika.

Ob kresu, simbolu luči in lepote zažari šentjanževka v najčudovitejšem cvetnem bogastvu. Kmetje so po stari šegi položili zelišče med dva kosa kruha in to ponudili živini. To jo je obvarovalo pred boleznijo.

Iz vsega tega vidimo, kako zelo so nekoč cenili šentjanževko. Zdravilnost: Čaj iz šentjanževke pijemo pri poškodbah živev, pri težavah z živci vseh vrst, pri udarninah, če se prevzdignemo, je pa tudi odlično zdravilo proti driski.

Tudi nevralgijo trigeminusa lahko premagamo, če spijemo dnevno dve do tri skodelice šentjanževega čaja in zunanje

Šentjanževka

Foto: Franc Jurač

dalj časa masiramo s šentjanževim oljem. Kot "arniko za živce" označujemo tinkturo iz šentjanževke, ki jo lahko napravimo sami in jo uspešno uporabljamo pri trdovratnih živčnih boleznih, vnetjih živcev, nevroze, nespečnosti, oslabelosti živcev. Tinkturo uporabljamo zunanje za masažo, notranje pa jo jemljemo enkrat dnevno 10 do 15 kapljic z jedilno žlico vode.

S šentjanževko dosežemo ozdravitev pri govornih motnjah, nemirnem spanju, histeričnih napadih, hoji v spanju, pa tudi pri močenju v posteljo in depresijah.

V razvojni dobi naj bi pile mlade deklice dve skodelici čaja iz šentjanževke dalj časa - spodbuja razvoj ženskih organov in pomaga odpraviti nerednosti pri periodah.

Zelo slavljenno zdravilo je šentjanževino olje. V nobenem gospodinjstvu ne bi smelo manjkati. Svojo zdravilno moč obdrži dve

leti. Uporabljamo pa ga pri odprtih ranah, svežih poškodbah, podpludbah, oteklih žlezah, za nego pri hrapavi koži na obrazu. Je uspešno sredstvo za masiranje pri bolečinah v hrbtu, lumbagu, išijas in revmatizmu. Uporabimo lahko tudi laneno olje, da imamo doma sredstvo, če se opečemo ali poparimo. Pomaga tudi pri opeklinah od sončenja.

Način uporabe: Čaj pripravimo tako, da zvrhano čajno žličko rastline poparimo z 1/2 litra vrele vode. Olje pripravimo tako, da z v soncu nabrani cvetovi napolnimo steklenico in dobro zaprto postavimo za nekaj tednov na sonce ali v bližino peči. Olje se obarva rdeče. Precedimo skozi krpo, ostanek stisnemo in olje shranimo v temni prostor. Tinkturo pripravimo tako, da prgišče cvetja namakamo v litru žganja in pustimo stati tri tedne na soncu.

Sedeča kopel: Eno vedro šentjanževke (steblo, listi, cvetovi),

namakamo čez noč v mrzli vodi. Pred kopanjem segrejemo do vretja in dodamo v vodo za kopanje. Čas kopanja: 20 minut.

Navadna plahtica (*alchemilla vulgaris*)

Ta rastlina raste predvsem na gozdnih obronkih, obrobjih poti, na pobočjih in vlažnih travnikih.

Domača imena: božja plahtica, marijin plašček, rosnik, plenička, perje sv. Valentina, hribska resa.

Botanični opis rastline: Rastlina ima polkrožne, sedem do devetkrpaste liste s trdim, ne preveč visokim stebлом in neopazne, zelenorumenecve-tove, ki jih vidimo od aprila do junija, v planinah pa do avgusta. Rastlina je visoko cenjena kot zdravilo za ženske. Od časov krščanstva je posvečena Mariji.

Zdravilnost: Blagodejno vpliva pri motnjah pri menstruaciji, belem toku, težavah v trebuhu in težavah v meni. Prav pose-

bej jo priporočamo pri puljenju zob. Po nekaj izpiranjih se zapre rana že v enem dnevu. Uporabna je pri vročini zaradi ran, gnojnih ran in zane-marjenih čirih. Odpravi slabost mišic in udov in pomaga pri slabokrvnosti. Pri nagnjenosti k splavu za utrditev plodu in ojačanje materničnih vezi je plahtica v veliko pomoč. Je splošno zdravilo za vse ženske bolezni.

Način uporabe: Priprava čaja: Zvrhano žličko zelišč na 1/4 litra vode, samo poparimo, kratek čas namakamo.

Zeliščni obkladek: Ustrezno količino svežih zelišč na hitro operemo, zmečkamo z valjarjem na leseni deski in položimo na določeno mesto.

Dodatek za kopel: Za popolno kopel vzamemo 200 g posušenega ali nekaj prgišč svežega zelišča, namakamo preko noči v vedru hladne vode, naslednji dan pogrejemo in prilijemo tekočino k vodi za kopanje.▲

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

SPOŠTOVANI KMETOVALCI!

Morda potrebujete posojilo za uresničitev svojih gospodarskih interesov?

V KOROŠKI BANKI lahko vsi kmetovalci dobijo ugodno posojilo za nakup traktorja ali za druge namene že po TOM + 4% letno.

Odločite se za posojilo pri Koroški bnki d.d. Slovenj Gradec in se zato oglasite v vam najbližji poslovalnici, kjer boste prejeli vse potrebne informacije.

Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

Malgaj je sicer zasedel Velikovec, ga ubranil v boju s celovškimi vojaštvom 1. decembra 1918, vendar, ko sta posegla v koroške boje Narodna vlada in II. vojaški odbor v Ljubljani, je doživljal ponižanje za ponižanjem in je tudi moral zapustiti Velikovec.

Katerega dne je odšel iz Velikovca, ni točno ugotovljeno, verjetno pa okoli 5. januarja, ko je prevzel obmejno poveljstvo za vzhodno Koroško polkovnik Milan Bleiweis.

"Malgaju so dodelili nalogo, da na Ravnah osnuje nekakšno vojaško okrožje, ki bo zajelo domačine in jih izvežbalo v uporabljanju orožja", pripoveduje Roš.

Iz časa njegovega bivanja v Guštanju je sicer malo znanega. "Jugoslovenski Korotan" je do njegove smrti, 6. maja 1919, še nosil ime Malgaja kot izdajatelja tega časopisa, da je Prežihov Voranc v "Požganici" podal tako jasno podobo Malgaja, pa se ne ve od kod. Lahko, da ga je osebno poznal, dokazov pa ni.

Sredi aprila 1919 se je Malgaj vpisal med slušatelje pravne fakultete v Zagrebu (v Ljubljani te fakultete še ni bilo), nabavil si je juridične knjige in jih začel študirati. Pri vojaki je hotel ostati le še toliko časa, da bo odločen boj za slovensko Koroško.

Med Malgajevim bivanjem v Guštanju se na velikovškem odseku ni dogajalo nič bistvenega, nemški napad na velikovsko mostišče 12. januarja se je končal, preden se je sploh začel. 14. januarja 1919 je nastopilo premirje, ki sta ga obe strani po malem kršili, a večjih spopadov ni bilo. 29. aprila pa je slovenska vojska, po slabih novicah iz Pariza, hotela mirovno konferenco postaviti pred izvršno dejstvo in je napadla.

Že prvi dan je padel Malgajev prijatelj Puncer (po nesrečnem naključju ujet, nato ustreljen in z bajonetom skozi usta prabit na tla).

Dobro pripravljena in številčno precej močna nemška vojska je po začetnih uspehih slovenske vojske prešla v protinapad. 2. maja so nemške čete zavzele Velikovec, pregnale slovensko vojsko na južni breg Drave, 4. maja pa so z napadom na Šmarjeto v Rožu začele potiskati slovensko vojsko,

zadrževajo v streljanju, ki je nastalo po pripetljivi. Nemci niso smeli kakikoli- ga napada in so se zvečer umaknili po ukazih iz Celovca. Konec je to zadnje noči postal protinapad slovenske vojske.

General Maister v spomin na boje za severno mejo. V spominu celovškega VOJVODSKEGA PRESTOLA, nad čim je Maister postavil, med in na ga predstavljata Maistrovo osebnost in vojaka in pesnika.

Gasparijeva slika v spomin na boje za severno mejo. V ospredju vidi- mo vojvodski prestol, nad njim je Maistrova podoba, meč in lira pa predstavljata Maistrovo osebnost - vojaka in pesnika.

moralno razkrojeno, proti Štajerski. 5. maja so se nemške čete že bližale Guštanju in Dravogradu.

Iz Maistrovega poročila komandi dravske divizije: "5. maja na dravograjskem kolodvoru sem zapovedal podpolkovniku Uzorincu (36. karlovški pešpolk), da razširi mostišče tudi na južni in zahodni breg Drave in posebno zavaruje sotesko Guštanj - Dravograd."

Potem se je Maister sam peljal s polkovnikom Bleiweisom in ostalimi poveljniki v Guštanj in tam kapetanu Vuksanu in poveljniku Malgaju osebno naročil, da zaustavita nadaljnje prodiranje nemških čet proti Dravogradu in sicer: "Četa kapetana Vuksana v črti Schl. Gamsenegg - rob gozda, približno 800 korakov severno od imenovanega Gradu, nadporočnik Malgaj pa je zasedel s svojim oddelkom, 57 borcev in 4 strojnice, grad Streileben, z nalogo, da se priklopi šele v primeru premočnega nemškega napada četi kapitana Vuksana."

6. maja ob 15. uri poroča podpolkovnik Uzorinac, da je sovražnik, okrog 500 do 600 mož, napadel z oklopnimi avtomobili iz Guštanja skupino kapetana Vuksana. Nadporočnik Malgaj se je moral s svojo skupino umakniti iz gradu Streileben in se je pridružil četi kapetana Vuksana. Nemci so prodirali čez

obe krili guštanjanske posadke, ki se je v hrabrem, tri ure trajajočem boju umaknila od Guštanja na koto 366 severno od Dobrij. Nadporočnik Malgaj je bil pri tem umiku zadet (prva verzija: od sovražne granate, druga, bolj verjetna, da je splezal na drevo, od koder se je hotel razgledati in se mu je sprožila bomba (granata), ki jo je imel pripeto za pasom.

Njegova smrt ni zbegala samo njegovega oddelka, ki se je popolnoma razpršil, ampak je vplivala tudi na četo kapetana Vuksana. Živi Malgaj je bil opora vsej vojski. Od raznih piscev spominov ima o poslednjem boju Malgajevih borcev in njega še največ zbranega Zdravko Kroflič. Takole piše:

"4. maja se je zvečer pripeljal general Maister in nam pojasnil situacijo. Rekel je, da še edino Malgajev odred nudi odpor, sicer je pot za Nemce prasta proti Mariboru in Celju. Bodril nas je, naj vztrajamo vsaj še 24 ur, pa bo situacija rešena. Obľubili smo, da bomo storili vse, kar bo v naši moči. Zakopali smo se na pobočju gričevja okrog Guštanja in razdrli železniško progo med Guštanjem in Prevaljami, da bi onemogočili vožnjo nemškemu oklopnemu vlaku.

Ko se je 6. maja zdanilo, smo videli na železniški postaji vlak, ki ni mogel nadaljevati vožnje in vse polno vojaštva. Ko so se nam približali, so udarile naše štiri strojnice. Tako smo zadrževali njihovo napredovanje kakšne 3 ure. Tedaj smo opazili, da smo že skoraj obkoljeni. Poleg tega nam je pričelo primanjkovati municije. Da bi bolje pregledal položaj, je Malgaj splezal na drevo, pri tem se mu je sprožila za pasom veseča ročna granata in ga težko ranila."

Kroflič pri Malgajevi smrti ni bil neposredno navzoč, ker je bil na skrajnem desnem krilu en kilometer dolge fronte. Skoraj že popolnoma obkoljen se je s petimi možmi umaknil. Na cesti, ki pelje po levem bregu Meže je srečal ostanek Malgajevih skupin. Bilo jih je le še sedem z enim mitraljezom. Od njih je izvedel za Malgajevo smrt. "Jokali so in bili vsi obupani, ker niso mogli rešiti ranjenega poveljnika iz sovražnikovih rok", je pripovedoval. Skupaj s svojimi vojaki in ostankom

Malgajevih mož se je potem Kroflič umaknil proti Slovenj Gradcu.

Nemci so prvotno nameravali Malgajevo truplo vreči v vodo, "da ga ponese k bratom Srbom, ki jih je tako ljubil", kot so se izrazili. Tudi pljuvali so ga na njegovo truplo. Pokopali so ga na desno stran pokopališča.

Malgajev brat Ivan pripoveduje, kako so 24. oktobra 1919 Franjevo truplo v krsti prenesli z vojaštvom preko Dravograda in ga odpeljali z vlakom do Celja. Na vsaki postaji se je zbrala množica in vzklikala v čast junaku. V Celju so ga stražili šentjurski sokoli. Naslednje jutro so položili krsto na topovsko lafeto in jo prepeljali v Šentjur, kjer so ga pokopali ob veliki udeležbi ljudstva. Pogreb je vodil general Maister, s svojimi vojaki.

Na dan pogreba so odkrili na Malgajevi rojstni hiši spominsko ploščo z napisom: "V tej hiši je bil rojen 20. novembra 1894 Franjo Malgaj, nadporočnik, padel je za osvoboditev Koroške, dne 6. maja 1919 na Tolstem vrhu pri Guštanju - junak živi, da umre, rojakom v ponos, domovini v slavo -"

29. maja 1924 so na kraju Malgajevih smrti v Dobrijah pri Guštanju odkrili spomenik, na katerem so znameniti Maistrovi verzi: "O, jaz ne spim - jaz čakam čas, - in čakam vas, - da gremo skupaj čez Šentvid - med brate naše - Zilo pit (Vojanov).

Ta spomenik so nacistični okupatorji med II. svetovno vojno porušili. Toda na istem mestu smo 11. maja 1947 odkrili nov spomenik, na katerem so na vzhodni strani znameniti Kajuhovi verzi: "lepo je, veš, mama, lepo je živeti, toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti." Na nagrobnem spomeniku v Šentjurju je poleg rojstnega in smrtne datuma napis: "Vse, kar si imel, si dal domovini v dar, počivaj v miru, svobode naš zidar."

Na spomeniku, ki so ga postavili v Šentjurju, v počastitev spomina borcem NOB so na eni strani verzi Malgaju v spomin: "Iz krajev teh je vodil četo - za pravdo in svobodo vneto - in korotanske zemlje prag - s krvjo posvetil je junak."

V Šentjurju je bila leta 1977 s samoprисpevkom občanov zgrajena osnovna šola, posvečena Franju Malgaju. Po Malgaju so poimenovali tudi ulice v Celju, Mariboru in Ljubljani. ▲

* Vir: Spominski zborniki borcev za severno mejo, shranjeni v Univerzitetni knjižnici Maribor.

IVO MARINC

TEHNIKA

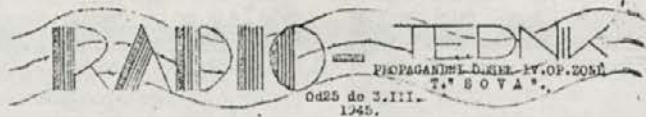
Političnih pritiskov ali izrazitih partijskih smernic nismo čutili. Ob božičnem prazniku smo imeli božično drevo in jaslice. Do decembra 1944 v naši enoti nismo nosili rdeče petokrake zvezde na pokrivalih. Nosili smo različna pokrivala: Jože Gracer je nosil klobuk, drugi navadne kape, "Mak" in jaz sva imela titovke brez zvezd. Decembra, ko smo bili v dolini pri Križovniku, so bili nad Kržovnikom pri Sedovniku člani slovenjegraškega okrajnega komiteja s Sergejem Kraigherjem. Poklicali so "Maka", prisoten pa sem bil tudi jaz in naju je opozoril, zakaj ne nosimo zvezd na pokrivalih. V tem času se je namreč pojavila belogardistična skupina okoli Vinske gore pri Velenju, zato naj bi bili poli-

KAJUH

PESMI

kmetov in delavcev v Mislinjskem

SARADIA TIGITA

Po 48 urah borbe je včeraj zavezanici ranjve prvič objavili vesti-
 in uspehe na zapadni fronti. Kanadska I. armija je popolnoma zavzela mesto
 Coeh te prozira do Rena. V Holandiji je zavzelo mesto Vollen najvažne-
 je nemško oporišče na reki Kaas in zasedlo kanadske divizije so na tem že
 prejšnji prišli Neuseu na Arbet, proti jim da bodo porasli. Največje uspe-
 he je dosegla ameriška I. armija, ki je zavzela važno železniško in indu-
 strijsko predelne Luncben Gladbach podoben. Je zavzela mesta Esfeld in

Leto I.

Dec 2, 1948.

इ.स.पू.

Severn KURIR

Izjava programinski odsek št. 6a sov.cilj.Grupa ogradov

DVE USODNI ZMOTI

[illegible]

grabnu ter na njegovih pobočjih, povezane v organizacijo osvobodilne fronte.

Takoj, ko se je tehnika stalno naslanila v skrivnem hribu, se je enota navezala na hišo in družino gozdnega delavca in malega kmeta Rudla Založnika, ki je imel par volov za spravilo lesa ter dve kravi v naselju Komisija pod Roglo, na koncu Mislinjskega grabna. Fotokopija Kajuhovih partizanskih pesmi Približno 150 m od hiše je peljala pot preko vzpetine, med travnikom in njivo, k studencu za pitno vodo, za pranje perila in koritom za napajanje živine, ob studencu pa je stal perilnik na dveh nogah. Z vsa družino, ki je bila takrat doma, z gospodarjem Rudlom in "Rudlovo mamo" ter štiriinajst in petnajstletnimi hčerkama Slavko in Vera smo bili dogovorjeni, da bo, ko bomo prihajali iz gozda, v katerem je bila naša postojanka, oddaljena od studenca približno 20 minut, perilnik znak varnosti ali nevarnosti. Če bo stal na obeh nogah, je pot k hiši prosta, če pa bo ležal na tleh, z obema nogama navzgor, pa obstaja nevarnost in ne smemo k hiši.

Vso pripravo za tisk - razmnoževanje, vezavo glasil in brošur, smo delali ob ponedeljku do petka. Kurir Jože je celo pošiljko nesel v nahrbtniku na kurirsko javko, na pot od Peska preko Lovrenških jezer, kurirjem s kurirske postaje 1/13 in 1/8. Najraje je hodil sam. Če smo čutili zatišje pred Nemci in smo začeli le oddaljen pok puške, smo vedeli, da strelja Jože. Večkrat se je pojavil nasmejan, z gamsom ali srno preko ramen. Vodja, komandir kurirske postaje TV 13 (ali 1/31) v Golavabuki, Jože Andrejč "Alah", pripoveduje o delu in vlogi kurirske mreže od jeseni 1943 (Partizanski tisk ob Meži, Mislinji in Dravi avtorja Bogdana Zolnirja, stran 81).

"Po prihodu XIV. divizije na štajersko, februarja 1944, smo imeli vedno več dela, pošto smo prenašali vsak dan, prej pa le vsakih štiriinajst dni in nato vsak teden. Našo postajo smo večkrat selili, število kurirjev se je povečalo na 12, ker sta hodila na javke vedno po dva. Prenašali smo skoraj vse naklade partizanskih tehnik ter pisemsko pošto, ki nam je nalagala največ skrbi. Pisma, označena z enim križem, so bila navadna pošta, z dvema križema so bila tista, ki jih je bilo treba čimprej odpraviti, pisma s tremi križi pa smo morali odnesti takoj dalje. Kadar na javki nismo našli kurirjev s sosednje postaje, smo se po dveh urah čakanja vrnili domov in odšli naslednjega dne ob isti uri na dogovorjeni kraj...."

Naša vsakotedenska pot v dolino, v okolico Mislinje, Sentilja in Dovž, se je navadno pričela ob petkih ali sobotah v popoldanskih urah pri Rudlu, kjer smo dobili prve informacije o morebitni nevarnosti in o nemških patroljah okoli Mislinje. "Mak" je ta obvestila premeleval z gospodarjem Rudlom, ki je opravljal prevoze lesa do gozdne železnice, s končno posta-

jo pod naseljem Komisija in križiščem v Glažuto pod Čenim vrhom (Krajcgraben). Lastnik gozdov okoli Mislinjskega grabna in Rogle Perger je imel poleg žage v Mislinji kakšen kilometer v v začetek grabna tovarno lepenke, ki jo je požgal pohorski bataljon jeseni leta 1942.

Obžgano lepenko smo potem uporabili za oblogo notranjih sten v uti proti mrazu in vetru. Na žagi so zaradi prisotnosti partizanov delali v precej okrnjenem obsegu, manjših posekov pa nismo onemogočili, da so delavci še vedno lahko opravljali gozdarska dela ob železnici.

Ob ponedeljkih zjutraj, ko smo se vračali iz doline v našo postojanko in če smo prespali pri Križovniku, smo okoli sedme ure pričakali električni stroj z nekaj vagončki, namenjenimi v Glažuto ali Komisijo za natovarjanje hlodov. Nazaj v dolino so polni vagončki tekli sami, le delavec spremljevalec (bremzer) je zaviral, da ni prišlo do večjih hitrosti. Natovorjeni s hrano, papirjem in drugimi pripomočki za delo smo si z vožnjo do "Krajcgrabna" ali celo do končne postaje pod Komisijo prihranili najmanj tri ure naporene hoje. Stroj z vagončki smo pričakali pri hiši gozdnega delavca in malega kmeta pri "Zilcu". Če smo dobili pri Rudlu ali Pestotniku zanesljiva obvestila, da Nemci niso zapustili postojanke v Mislinji in če je ostal kakšen prazen vagon pod Komisijo, smo se tudi na poti v dolino peljali do Zilca. Tu smo dobili zadnja in skoraj zanesljiva obvestila o stanju ali nevarnosti iz doline. Posebno pomembni so bili razgovori z "očetom Zilcem", starim okoli 60 let. Pri njem smo dobili nemške koroške časopise in Štajerskega gospodarja, ki je izhajal v Mariboru v slovenskem jeziku.

V Rudlovi hiši v Komisiji smo se ponavadi ob ponedeljkih ob vrnitvi iz doline, v dopoldanskih urah ustavili s polnimi nahrbtniki. Utrujeni smo posedli v kuhinji, Rudlova mama je ponudila jabolčnik in kruh, meni pa je po tihem rekla: "Ivo, ti boš pa šalico toplega mleka." Ob teh postankih smo čutili varnost, ki nas bo v odločilnih trenutkih varovala pred izdajo. Ob odprtem grobu sem se leta 1987 zahvalil Rudlovi mami za veliko šalic toplega mleka, od dobre "partizanske mame". Leta 1946 so nam iz Mislinje sporočili, da so naši varnostni organi zaprli Rudlovo mamo, ker je "križarjem", ki so se na Pohorju zadrževali, dajala hrano. Takoj smo začeli ukrepati, "Mak" v Mariboru pri vodstvu milice, jaz pa z izjavo o njeni pomoči naši tehniki, da so jo kmalu izpustili.

Iz hiše naprej v naš gozd smo šli mimo studenca skozi zadnji izhod iz kuhinje. Ta izhod bi tudi uporabili, če bi Nemci prišli pri sprednjem vhodu v hišo. Pri Rudlovih smo se oglašali tudi med tednom, že v mraku, kjer smo dobili mleko in vsakodnevne informacije. Tedaj smo bili bolj sproščeni, posedli smo ob

Hiša Rudla Založnika v Komisiji pod Roglo (sedaj obnovljena za vikend).

Rudl Založnik z ženo Kristino - "Rudlovo mamo" ter hčerki Slavka in Vera.

Vera Založnik

Slavka Založnik

topli glinasti peči ter se zabavali ob dovtipih in smeju tudi s hčerkama Slavko in Vera.

Se nadaljuje

• 1931
+ 1999

ALOJZ BREZNIK, p.d. Šetl iz Trobelj

Žalostno so se oglasili zvonovi trobeljske cerkve in naznanili, da je 4. maja v bolnišnici v Slovenj Gradcu ugasnila luč življenja Alojzu Brezniku.

Lojze se je rodil 27. maja 1931 na kmetiji Vaukan v Pamečah očetu Francu in mami Alojziji. Ker pa je očetu pešalo zdravje, so zamenjali kmetijo in se preselili leta 1941 k Šetlu v Troblje. Lojzetu je bilo takrat 10 let. Kaj hitro se je vživel v novo okolje in poiskal nove prijatelje. Osnovno šolo je obiskoval v Pamečah in v Slovenj Gradcu.

Zelo mlad je doživel drugo svetovno vojno. Pomagal je borcem, ki so se nahajali v našem kraju kot kurir. Tudi njegov brat France je šel v partizane že kot 17-letni mladenič in že meseca decembra 1944 kot borec VDV. brigade padel v Konovem pri Velenju. Po končani vojni se je Lojze vključil v delovne akcije, ki so bile organizirane za odpravljanje posledic vojne. Deloval je tudi v mladinskih vrstah pri raznih športnih prireditvah, predvsem pa mu je bilo v ponos sodelovanje v pihalni godbi Troblje. Veliko je pomagal pri začetku gradnje in še potem vsa leta pri vodni skupnosti Troblje.

Za svojo življensko eksistenco je poskrbel z delom na kmetiji staršev in se pri tem večji del ukvarjal s prevozi s konjsko vprego. Ko je leta 1955 umrl njegov oče, je za njim prevzel kmetijo in si naložil še večjo odgovornost, ker je bilo dotrajano gospodarsko poslopje in stanovanjska hiša. Kmalu za tem je srečal prikupno dekle Pavlo Senovršnik, po domače Karničnikovo iz Trobelj. Leta 1958 sta se poročila in zanj se je začelo novo, ustvarjalno življenje. Rodili sta se jima dve hčerki, Milena in Branka. Lojze pa se je odločil, da bo prodal konje in opustil to težko delo. Zaposlil se je v tovarni usnja Slovenj Gradec, si pridobil znanje in izkušnje ter tam delal kar 22 let.

Več let je bil tudi ključar v cerkvi sv. Marije v Trobljah in aktiven pri obnovi in nabavi novih zvonov.

Leta so tekla, doma je obnavljal poslopja. Hčerki sta se izšolali za učiteljici, se zaposlili in si uredili družine. Posebej vesel je bil rojstva svojih vnukov.

Z ženo Pavlo sta na jesen življenja, leta 1996, prevzela delo oskrbnika na Uršlji gori. Z vso prijaznostjo sta prevzemala ljubitelje gora in to so obiskovalci zelo radi poudarjali. Zato so jima zaupali to delo tudi v letu 1997. A, žal, tega nista mogla urediti. Lojze je v tem letu zbolel za zdravniško odkrili za hrbtno bolezen in 2. junija 1997 je moral na operacijo pljuč v Maribor. Bolezen je postajala vedno hujša in večkrat je moral obiskovati bolnico v Ljubljani, Topolšici in Slovenj Gradcu. V dobri negi in skrbi pa je bil na svojem domu ob ženi Pavli in gospodu dr. Pečniku. Kljub temu je moral kloniti in umreti.

Da je bil priljubljen krajan, je pokazal njegov pogreb, ko se je ob lepem, sončnem popoldnevu zbrala velika množica ljudi. Pevski zbor Kope mu je v slovo zapel lepe domače pesmi, ki jih je tudi sam zelo rad prepeval v družbi prijateljev.

Cvetje in plamen sveč na njegovem grobu pa naj bo spomin in hvaležnost od njegovih najdražjih.

Micka KREUH

ZAHVALA

Nekje v tebi bila je bol,
a zamahnil si z roko,
češ, zmagal bom,
močnejši sem,
a vendar ni bilo tako...
Ni več tvojega trpljenja,
utihnil je tvoj glas,
bolečina in samota sta pri nas.

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedka ter brata

ALOJZA BREZNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali.

Hvala vsem, ki ste ga v času njegove bolezni obiskovali v bolnici ali na domu ter ga bodrili s prijazno besedo. Prisrčna hvala gospodu dr. Ervinu Pečniku za zdravljenje in obiske na domu. Hvala gospodu dr. Tretjaku za pomoč in prijaznost v zadnjih dneh njegovega življenja, kakor tudi vsem zdravnikom internege oddelka slovenjegraške bolnišnice.

Hvala vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem za sočustvovanje ter izražena sožalja, za darovano cvetje, sveče in za svete maše.

Posebna hvala planinskemu društvu Prevalje za izkazano čast, kakor tudi nekdanjim sodelavcem NTU Slovenj Gradec, gospodu župniku za opravljen pogreb, nečaku Jožetu za ganljive besede slovesa, pevskemu zboru Kope ter godbeniku za odigrano tišino.

Hvala vsem, ki ste ga spoštovali in imeli radi.

Žalujoči: žena Pavla, hčerka Milena z možem Stanetom, hčerka Branka z možem Vilijem ter vnuki: Aleš, Vasja, David, Domen, sestre Marija in Anka ter brata Viktor in Tone z družinami.

V SPOMIN

MIHAELU KUZMANU

7. 8. 1929 - 24. 7. 1989

Letos, 24. julija je minilo 10 let, od kar nas je zapustil dragi mož, oče, dedek

Mihael KUZMAN
iz Kozjaka.

Pot nas vodi tja, kjer tvoj dom le rože zdaj krasijo in sveče ti gorijo.

Hvala vsem, ki z lepo mislijo stojite pri njegovem grobu in mu prižigate sveče!

Vsi njegovi

					RAZVEDRILLO	SKUPINA ŽIVALI ISTE VRSTE	S ČRTAMI UPODABLJATI	SEZNAM IMEN
					GLAVNI ŠTEVNIK			
					GLAVNO MESTO ITALIJE			
					MESTO NA GORENJSKEM			
	KAREL PRUŠNIK	KDOR SE UKVARJA Z ALPINISTIKO	ČLOVEK, KI ŽIVI V MESTU (PRIDEVNIK)	LEVSTIKOV JUNK EVA SRŠEN				
AFRIŠKO-AZIJSKA JEZDNA ŽIVAL						OSEBNI ZAIMEK		
GLIVIČNA BOLEZEN						IVANA KOBILICA		
	PETER SEMULIČ VELIKA RIBA V ATLANTIKU			PAJK JANKO VANADIJ			RIMSKA BOGINJA LOVA	ELZE THEODOR
DRŽAVA OB BALTSKEM MORJU					TOVARNA V CELJU	DERŽAJ EDO POMIRILO		
OSEBNI ZAIMEK				NAPOLNJEN				
MOŠKI POTOMEČ				NEODLOČEN ČLOVEK VENO TAUFER				ANTON BOVAČAN
OSMIJ			MESTO V SEVERNI ITALIJI KISIK					
CENT				DRŽAVA V JZ AZIJI AVTOR: ANICA HUĐERNIK				

LOVSKE STVARI NA PECI

Letos mi je v veselje in zadovoljstvo, da urejam gozdove na Peci. Včasih se spotikam po strmih pobočjih, včasih se sprehajam po lovskih stezicah, najlepše pa mi je, če srečam gamsa ali srnjaka, ali pa spodim divjega peteljaka.

Kljer je divjad, so tudi lovci in njihove lovske priprave: koč, solnice, preže, krmišča pa tudi strelišča.

Tekst k slikam desno:

1. Knežji kamen na Peci.

2. Preža: "Ure in ure sem na preži preždel, domov pa s praznim rukzokom odšel."

3. Srnjakova lizika.

4. Pri koritu: "Le kdo bi sedel pri prazni mizi?" Lovec!

5. Fižolovo strelišče: "Posebej močno pritrjeno in prevetreno."

6. Tomaževa koč: "Vrata zaprta, okna zastrta."

7. Smrekov varovalni funkcionar: "Le kam bi ga del?" Kamen: "Le kam bi odšel?"

8. Krmišče: "Pridi srnica, čaka te malica!"

Fotografiral je Karel ZAGORC

REŠITEV KRIŽANKE IZ VIHARNIKA ŠT. 6/99

Vodoravno: pot, kolo, mlin, Metka, Kobalt, AŽ, oboki, ona, Kanin, trn, sklop, EA, skleda, L, stoičen, Java, Nato.

Geslo: Mlinsko kolo, mlin

ZA RAZVEDRILLO

"CVETKE" Napisal Jože Urbanč

Pred vojno nismo imeli nič. Potem je prišel okupator in nam vse pobral. Po vojni smo začeli iz nič in dosegli vse. Sedaj imamo vse, pa nam ne pomeni nič.

Med največje dosežke človeštva štejemo to, da so bili - za LUNO.

Veliki pošteni jaki poprabijo tudi veliko resnice, zato je včasih zmanjka za male...

Nekateri imajo srečo večjo kot pamet, drugi pa, na srečo, pamet!

Tudi najlepši obraz na svetu je sestavljen samo iz kože, mesa in kosti (pa mnogo pudra).

Težko je določiti raven pogovora sobesedniku, stoodstotno pa jo lahko sebi.

Kdor je zastal na pol poti, ima povsem enako daleč do cilja, kot na začetek poti.

Nemogoče je povedati resnico v obraz človeku brez obraza.

LOVSKE STVARI NA PECI

KAREL ZAGORC, dipl.inž. gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684

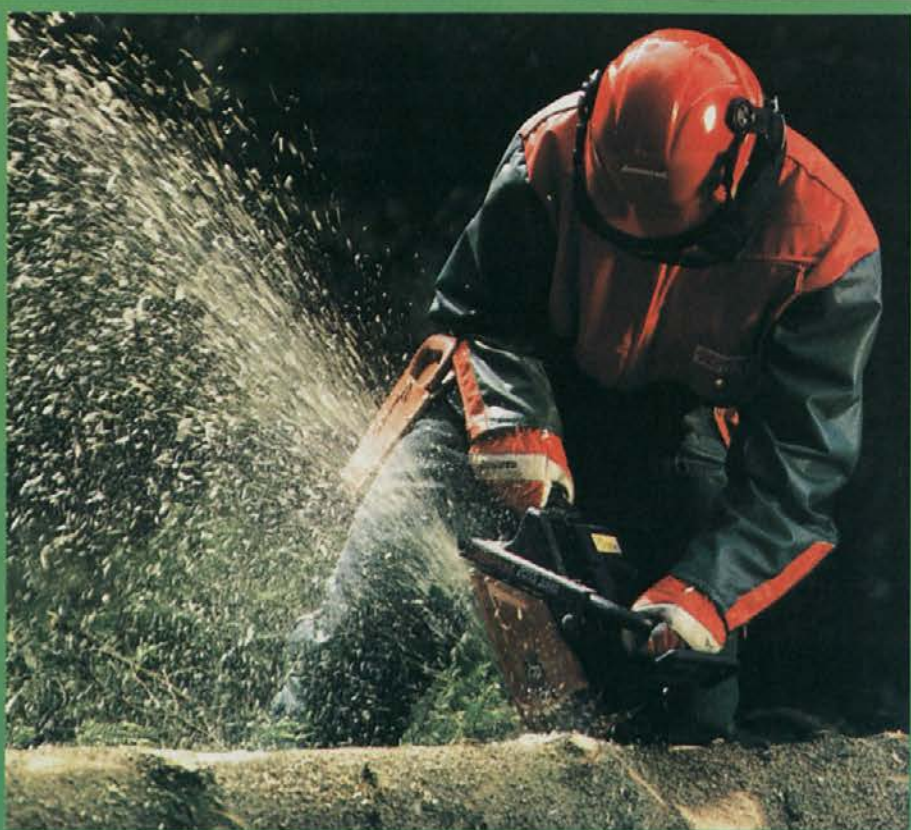
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 423, faks 0602/71 239

rokavice - gumi
rokavice - gozdarske
obleka gozdarska
škornji gumi s filcem
čevlji gozdarski
čevlji gozdarski lažji

drsnik komplet
meter gozdarski 15m
veriga vlečna 2 m
vrv jeklena Ø 10 mm
vrv jeklena Ø 12 mm
zagozda

svečka
meč Oregon
veriga 28 Z
veriga 32 Z
pila Ø 4,8 mm

motorna žaga
JONSERED 2054
motorna žaga
JONSERED 670
motorna žaga
HUSQVARNA 254 xp
motorna žaga
HUSQVARNA 268
olje za mešanico
olje za verigo (4l)

**SMO POOBLAŠČENI PRODAJALEC IN SERVISER
MOTORNIH ŽAG JONSERED
IN MOTORNIH ŽAG, KOS IN KOSILNIC:
HUSQVARNA, STIHL, JONSERED**
Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom

